

Sfânta Cuvioasa Paraschiva,
ocrotitoarea Moldovei

În fiecare an, la 14 octombrie, Biserica Ortodoxă de pretutindeni prăznuiește pe Cuvioasa Maică Paraschiva. În chip deosebit ea este cinstită în Moldova, întrucât de 350 de ani moaștele ei se găsesc la Iași. Este cunoscută în popor — și sub numele de „Sfânta Vineri” sau „Vinerea Mare”. Se cuvine, așadar, ca noi credincioșii români, — mai ales cei din Moldova —, să-i cunoaștem viața și nevoitele duhovnicești, precum și împrejurările în care cinstitele ei moaște au fost aduse în Moldova.

Din puținele știri privitoare la viața ei, aflăm că această cuvioasă Paraschiva a trăit în prima jumătate a veacului al XI-lea. S-a născut în Epivat (azi Bolatos), în Tracia, — pe țărmul Mării de Marmara, în apropiere de Constantinopol (azi Istanbul), pe atunci capitala imperiului bizantin. Părinții ei erau oameni de bun neam și credincioși rivnitori spre cele sfinte. Un frate al ei, după ce a învățat carte, s-a călugărit sub numele de Eftimie, dar și de credincioși, a fost ales, la vremea cuvenită, episcop în localitatea Madite.

Paraschiva și-a petrecut anii copilăriei în casa părinților sub ocrotirea acestora. Se spune că pe când avea zece ani, a auzit citindu-se, într-o biserică, cuvintele Mîntuitorului: „Oricine voințe să vie după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-mi urmeze Mie” (Marcu, 8, 34). Aceste cuvinte au impresionat-o atât de mult, încât și-a împărțit toate hainele săracilor. Același lucru l-a făcut și în alte împrejurări, fără să țină seama de mustările părinților ei.

După trecerea citorva ani, și-a părăsit părinții și „frumusețea acestor lumi”, retrăgându-se „în adîncul pustiei”. S-a oprit mai întâi la Constantinopol, unde a ascultat cuvinte de învățătură de la călugări și călugărițe cu aleasă viață duhovnicească. Urmind sfaturile acestora, a părăsit capitala, îndreptându-se spre ținutul Pontului, oprindu-se la mănăstirea Maicii Domnului din Heraclea, unde a rămas vreme de cinci ani. De aici, a plecat spre Țara Sfîntă, în dorința de a-și petrece restul vieții în locurile pe care le-a străbătut și Mîntuitorul Iisus Hristos și Sfinții Apostoli. După ce a văzut Ierusalimul, s-a așezat într-o mănăstire de călugărițe în pustulul Iordanului, unde s-a nevoit cu postul și cu rugăciunea, întocmai ca Sfinții Ioan Botezătorul, ca Maria Egipteanca sau ca alții alți ostentori spre cele duhovnicești. Mitropolitul Varlaam al Moldovei în *Cazania* sa, tipărită la Iași în 1643, spune că acum nu mai avea grijă „nici de veșminte și așternuturi, nici de mîncări și de mese, nici de casă sau slujnice, ci numai de curăția sufletului și de răspuns județului (judecății. n.n.) ce va să fie”. Ea „pururea suspina și nepărășit ținea cumu-și va înfrumuseța sufletul, cum se va logodi pe sine Mirelui ceresc, lui Iisus Hristos, cum se va îndulci la vederea Mirelui său, de slava și de lumina și de bucuria cea fericită. De aceasta... ochii de lacrimi îi erau întunecați pururea”.

Intr-o noapte, însă, pe când avea ca la 25 de ani, un inger i-a spus, în vis, să se reîntoarcă în locurile părintești: „Să lași pustia și la moșia ta să te întorci, că acolo îți se cade să lași trupul pămîntului și să treci din această lume către Dumnezeu, pe Care L-ai iubit”. Și continuă mitropolitul Varlaam în *Cazania* sa că ea „fără de voie lasă pustia și se întoarce în lume și la Țarigrad (Constantinopol, n.n.) veni. Și meru în biserică Precistei ce este Vlaherna și cătră icoana Sfinției Sale căzu și cu lacrimi se ruga așa și zicea: N-am altă nădejde, n-am alt acoperămint. Tu-mi fii îndreptătoare, tu-mi fii folositoare... Că pînă am umblat în pustie pe tine te-am avut ajutor, iar acum, dacă m-am întors în lume, îndreptează-mă pînă la sfîrșitul vieții mele, că altă nădejde nu am”.

(continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu

„Depărtează-o mai la adînc”

(Luca 5, 4)

În Duminică 18-a după Rusali, anul acesta 27 septembrie, la Sf. Liturghie săvîrșită în bisericile noastre s-a citit pericopa evanghelică cu pescuitul minunat.

Am reținut din acest text evanghelic, cum Iisus-Domnul nostru se găsea pe malul lacului Ghenizaret sau marea Tiberiadei, unde s-a aflat de altfel de multe ori, întîlnindu-se aici și o populație mai deasă. „Mulțimea se îngrămădea împrejurul Lui”, cum ne spune textul evanghelic (Luca 5, 1), din care motiv s-a urcat într-o corabie care se afla în apropiere, aparținînd unor pescari care-și curățau mrejele după o noapte de muncă zadarnică.

După ce a terminat de vorbit, Mîntuitorul Hristos a zis lui Simon, căruia îi aparținea corabia: „Depărtează-o mai la adînc și aruncați mrejele voastre”, poartă căreia Simon nu i-a dat curs imediat și, după un moment de ezitare, a răspuns: „Învățătorule, toată noaptea ne-am ostent și nimic n-am prins, dar după cuvîntul tău voi arunca mreaja” (Luca 5, 5). Rezultatul a fost că s-au prins atîția pești încît abia au încapat în două corăbii, ceea ce a impresionat pe toți pescarii.

Ca toate pericopele evanghelice care se citesc în bisericile noastre în Duminică și sărbători sau cu prilejul altor slujbe, și pericopa de mai sus este încărcată de multe înțelesuri, dintre care încercăm să desprindem câteva.

Sfintele Evanghelii vorbesc, precum știm, de foarte multe ori despre lacul Ghenizaret, marea Tiberiadei sau a Galileii. De aceea, socotim că este potrivit ca mai întîi să știm că această întîndere de apă dulce, mai mult lac decît o mare puțină zisă, este așezată ca într-un fund de căldare, împreună de dealuri, la 208 m sub nivelul Mării Mediterane, cu o lungime de 21 km și lățime de 12 km, extrem de bogată în pește, nu numai atunci ci și astăzi, ca și riul Iordan de altfel, în apropierea imediată a acestui lac existînd un pămînt foarte fertil, astăzi cultivat ca întîntse plantații de banane, portocali, lămii și alți

(continuare în pag. a 2-a)

Pr. Gh. Papuc

Împărăția lui Dumnezeu

Domnul Iisus Hristos n-a venit pe pămînt să întemeieze o împărăție lumească, geografică. El s-a intrupat ca să întemeieze între oameni și să așeze în inimă împărăția lui Dumnezeu; să cucerească sufletele și să așeze Stăpîn pe tronul inimilor pe Dumnezeu.

De aceea, cînd sfinții Ioan Botezătorul începe să predice venirea Domnului, el striga plin de curaj: „Pocățiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor... Gătiți calea Domnului, drept faceți cărările Lui” (Mt. 3, 2—3). Adică: opriți-vă, îndreptați-vă!... Vine Mesia!... Căiți-vă pentru păcate și curățați-vă inimile de toate fărădelegile.

Cuvintele lui Ioan sună ca o trîmbiță de deșteptare, ca un tunet prin care se trezește omenirea din iadul rătăciților și din „umbra morții” (Mt. 4, 16).

După pregătirea făcută de Ioan se ivește Mîntuitorul și începe vestirea Evangheliei:

— „S-a împlinit vremea și s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu. Pocățiți-vă și credeți în Evanghelie” (Mc. 1, 15).

În mijlocul tuturor amăgirilor și rătăcirilor, Mîntuitorul Hristos face un semn de apărare și ridică un glas de chemare pentru intrarea în împărăția lui Dumnezeu, care se deschide prin pocăință, prin credință și prin botez (In. 3, 5)...

Mesia deci n-a venit să întemeieze încă o împărăție lumească; pentru atît nu se simțea lipsa să vie El în lume. Împărăția lumescă a fost destule. Erau împărați și împărății mari, cum era cea a romanilor. Deci nu lipsa lor se simțea pe pămînt. În schimb se simțea cu sete o împărăție nouă, o împărăție care să mulțumească sufletele și să împace oamenii; o împărăție care să facă din stăpîni părinți și din robi frați și copii; o împărăție de oameni în care să strălucească din nou chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Astfel, la întrebarea: Ce este împărăția lui Dumnezeu? — nu putem răspunde în felul omenirii de astăzi care luptă din răsputeri să facă raiul pe pămînt, fără Dumnezeu. Iată-l acest rai făcut de oameni: rosu de sînge și de foc, plin de răni, de ruine, de suferințe și de ciuitire.

Ce-i lipsește? Partea cea bună (Lc. 10, 42); lipsește Dumnezeu, Evanghelia, tot ce-i mai bun.

Răspunsul la întrebarea: „Ce-i împărăția lui Dumnezeu?” ni l-a dat odată pentru todeauna Sf. Apostol Pavel, cînd a scris Romanilor (14, 17):

— „Împărăția lui Dumnezeu nu este mîncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfînt”. Adică: nu este cum au înțeles-o și o înțeleg și acum unii: numai mîncare și băutură, numai trai bun și belșug de avere, numai poftele pîntecelui și desfătările cărnii...

(continuare în pag. a 3-a)

Prof. Dr. Ilarion V. Felea

SĂ GĂSEȘTI CUVÎNTUL...*

Deși sînt printre membrii fondatori ai „Centrului european de poezie și dialog cultural Est-Vest”, „Constantin Noica” din Sibiu, mi-ar fi foarte greu să-mi depășesc sîiala de a participa și încă de a lua cuvîntul, la un Festival european de poezie, cu o temă atît de pretențioasă și din afara sferei mele de preocupări, precum: „Europa și Americile — o viziune poetică”, dacă n-aș avea cîteva motivații care să mă încurajeze.

Le veți putea aprecia dumneavoastră înșivă — ele constituind și un fel de introducere, din punctul meu de vedere, unul dintre punctele de vedere posibile, la această ediție a Festivalului european-sibian de poezie — iar dacă vă vor părea pur și simplu fanteziste, sau numai pe jumătate, adică teziste, atunci va trebui să beneficiaz doar de bunăvoința Dv. de a mă fi ascultat cu răbdare și îngăduință.

Vin către Dv., ținînd pe brațe ca pe o piine cu sare de întîmpinare, *Psallirea și Cîntarea Cîntărilor*, cea dintîi, o carte de excepțională poezie religioasă biblică, cea de a doua un poem-metaforă de mare frumusețe din aceeași *Carte*. Ambele, cum spune Sfinții Pavel, „de Dumnezeu insuflate” (II Tim. 3, 16).

Lîngă ele aș mai așeza o *Psaltire* versificată de primul mare poet român, mitropolitul Dosoftei al Moldovei (1673).

Și dacă, selectînd nu chiar la întîmplare, am mai adăuga la acestea un poem precum *Imnul dragostei*, avîndu-l ca autor pe Sfinții Pavel, în I Cor. XIII, sau *Fericirile*, din cuprinsul *Predicii de pe Munte*, a-cel poem care îl are drept autor chiar pe Dumnezeu făcut om, cred că dreptul nostru de cetate în lumea poeziei n-ar mai putea fi contestat cu ușurință.

Iată-ne prin urmare, totuși, pe un teren comun. În spațiul specific poeziei. Și dacă ar fi să ne regăsim și într-un alt spațiu, și al altor specii literare, termenul comun ar deveni și mai larg, deci ar fi mai largă și comuniunea — cuvîntul comuniune vine de la rădăcina „comun” — dintre religie și poezie, religie și artă, religie și literatură, religie și cultură. Și aceasta doar cu referire la rădăcini, la începuturi, la *Cartea Căntărilor*.

Ar însemna să umplem pagini de nume dacă am încerca să înaintăm în istorie și să trecem prin poezia lui Grigore de Nazianz, a lui Roman Melodul, al lui Ioan al Crucii, pînă la modernii Rilke sau chiar Oscar Wilde. Un inventar chiar aproximativ și selectiv ar fi

(continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ

Mitropolitul Ardealului,

Crișane și Maramureșului

* Cuvînt la deschiderea Festivalului European de Poezie, la Universitatea din Sibiu.

Sibiu, 2 octombrie 1992.

Importanța liturgică a elementelor materiale
ale jertfei euharistice

— Privire interconfesională —

La fiecare sf. Taină deosebit lucrarea nevîntă a harului și materia care se folosește la săvîrșirea ei. Sf. Taină lucrează prin mijlocirea actelor exterioare, cuvinte, gesturi și prin elemente materiale, despre care Sf. Ioan Gură de Aur zice: „...dar fiindcă sufletul este unit cu trupul, omului i se împărtășesc cele spirituale prin cele materiale”. Folosirea elementelor materiale anticipează ideea că natura cosmică în întregime sa este destinată să aducă și ea slavă Creatorului.

Fiecare Sf. Taină are materia ei consacrată. Pîinea și vinul, amestecat cu apă, sînt proprii jertfei euharistice. Ele constituie darul pe care Dumnezeu îl primește din mîna omului și pe care, după sfințire, i-l lasă ca trupul și sîngele Său. Materiile dăruite lui Dumnezeu se întorc, așadar, spre înălțarea noastră. Ele sînt „ușile pe care Mîntuitorul ni le-a deschis și prin care El revine la oameni, dîndu-le posibilitatea să se hrănească cu Insuși Izvorul cel nescut al harului sfinților.

Dintre toate produsele pîinei se potrivește mai mult ca dar de sacrificiu. Ea are rol deosebit în istoria revelației dumnezeiești. În Testamentul Vechi se vorbește de „pîine și vin” (Geneză 14, 18), de „pîinile punerii înainte” (Ieșirea 25, 30) și de „dar de făină, jertfă coaptă în cuptor” (Levitic 2, 4), iar Mîntuitorul zice despre Sine: „Eu sînt pîinea vieții” (Ioan 6, 35), „pîinea cea vie” (Ioan 6, 51).

În legătura cu materia, calitatea și întrebuintarea pîinii, Biserica recomandă următoarele: să fie din făină de grîu (Ieșire 29, 2), nu din orz (IV Regi 4, 42); să fie curată atît în ființa cit și în modul ei de preparare și dospită cu aluat. Față de alte confesiuni (Catholicismul) și ereticii timpului, Biserica noastră opune splendoarea învățăturii sale tradiționale, pe care noi trebuie să o respectăm cu sfințenie.

În vremea veche pîinea euharistică se lua din prinoasele aduse la biserică de credincioși. Astăzi se folosesc la proscomidie prescuri anume pregătite, cu inscripție oficială. La începutul vieții creștine se folosea o singură prescură din care se scoate Sf. Agnet. Mai tîrziu, din aceeași prescură, s-au scos pîrticelele pentru sfinți, vii și morți. Din secolul al XI-lea avem dovezi sigure că la proscomidie se foloseau mai multe prescuri (1—7), iar din secolul al XIV-lea și pînă astăzi se folosesc numai cinci. Acestea pot fi separate sau una singură cu cinci sigile. Față de practica catolicilor, care folosesc o singură prescură, preoții ortodocși au datoria să păstreze practica veche a Bisericii noastre. Se recomandă folosirea a cinci prescuri separate.

Din prima prescură se scoate Sf. Agnet (Miel — Ioan 1, 29), în jurul căreia se grupează pîrticelele (miridele) din cele patru prescuri. După învățătura Bisericii noastre singur Sf. Agnet se preface în Trupul Domnului, iar pîrticelele se împărtășesc numai de sfințenia Lui. Catholicismul susține că tot ceea ce se află pe Sf. disc, deci și miridele, se preface în Trupul Domnului și au aceeași valoare sacramentală. Faptul că miridele nu se preface în Trupul Domnului, obligă pe preoți să nu împărtășească credincioșii cu ele, de aceea să se pună în Sf. Potir numai după împărtășirea lor. Împărtășirea cu ele i-ar lipsi de Sf. Trup al Domnului, prezent real în Taina Sf. Împărtășanii.

În legătura cu pîinea euharistică este anafora, deosebită de „Anafora” liturgică, care înseamnă înălțarea Sf. jertfe. Anafora nu a existat în biserică primară, ci a fost introdusă mai tîrziu, în secolul al IV-lea, din motive prezentate de Simion al Tesalonicului: se dă în locul darului celui mare al Sf. Eu-

haristic, de aceea se numește antidor, adică în loc de dar și în memoria agapelor din biserică primară (I Corinteni 16, 2), numite „ospetele iubirii”, desființate între timp din cauza unor abuzuri. Anafora este sfințită și are mare putere pentru credința noastră.

Al doilea element al Sf. Euharistiei este vinul. În Testamentul Vechi era folosit ca prototip. Se vorbește de „via de vie” (Geneză 49, 11), de „Bobite de struguri” (Deuteronom 32, 14), de „cules de vie” (Isaia 63, 1). Vinul este considerat simbolul vieții (I Timotei 5, 22) și al bucuriei (Psalmul 103, 6). În vremea veche creștinii aduceau la biserică pîrga darurilor — struguri, vin și alte fructe. Vinul se întrebuintează la multe rînduiri și euhologii bisericesti. Se cere să fie curat, natural, adică stors din struguri de via (Matei 26, 29).

Vinul se folosește amestecat cu puțină apă, în conformitate cu obiceiul umeilor (Pilde 9, 5), cu tradiția potrivit căreia la Cina cea de Taină, Mîntuitorul a folosit vin amestecat cu apă, cu practica biserică din cele mai vechi timpuri și cu faptul că din coasta lui Iisus a „ieșit sînge și apă” (Ioan 19, 34). Iustin Martirul numește vinul „beutură amestecată”; după Sf. Ciprian „în potir se amestecă vinul cu apă”, iar Sf. Ambrozio adaugă: „Înainte de sfințire potirul este plin cu vin și apă”.

Față de poziția Armenilor, care nu amestecă vinul cu apă, a Protestanților care sînt indiferenți în a-l amesteca sau nu, al Ebionitilor și Hidroparastărilor (aquaari), care săvîrșesc Sf. Euharistie numai cu apă, sau a celor care în loc de vin foloseau lapte sau stafide puținate în apă, Biserica noastră amestecă vinul cu puțină apă. Această practică datează din veacurile primare și vine desigur de la sfinții Apostoli. Canonul 32 al sinodului trulan deduce această practică de-a dreptul de la Mîntuitorul.

Referitor la culoarea vinului s-au ivit unele preferințe: rosu, alb sau indiferent de culoare. Mîntuitorul folosind vin din „rodul vitei” (Matei 26, 29) nu s-a pronunțat pentru o anumită culoare. Pentru acest motiv toate nuanțele de vin sînt proprii jertfei euharistice, dacă sînt de calitate superioară și se folosesc corect.

Al treilea element material este apa. Ca simbol natural se întrebuintează la multe acte ale cultului nostru. Folosirea apei în T. V. (Ieșire 29, 1—2; Numerii 10, 9; Geneză cap. 7—8 și 14) a trecut și în N. T. Mîntuitorul a sfințit apele prin Botezul Său (Matei 3, 13—17), prin umblarea deasupra apei (Matei 14, 24—33) și prin prefacerea apei în vin (Ioan 2, 1—11).

În ritual apa se întrebuintează la proscomidie, împărtășire, la Botez, aghiazma cea mare și mică, la diferite curățiri și spălări (Ioan 13, 1—10). Prin sfințirea apa dobîndeste putere divină.

Ca element euharistic se întrebuintează numai în amestecare cu vinul. Ea trebuie să fie din izvor, curată și proaspătă. Acest fel de apă la proscomidie se folosește rece, iar înainte de împărtășire căldută. În ambele cazuri cantitatea nu va fi depășită sau insuficientă. În primul caz s-ar schimba substanța vinului și ar fi periclitată validitatea tainei.

În legătura cu folosirea celor trei elemente materiale euharistice, preoții să fie consecvenți îndrumărilor tipiconale și învățăturilor speciale din cărțile de cult. Acestea fiind respectate, pîinea, vinul și apa vor fi scoase din articulația firească din natură și destinate unor noi funcționalități, cea a sacralului. Prin forța harului, care le schimbă substanța și forma, ele se sfințesc și în această ipostază le primim ca trup și sînge euharistic.

Pr. Ieremia B. Ghîta Pr. Constantin Cilibia

COLȚUL TINERETULUI

Cum trebuie citită
o carte bună

„Tola et lege!” (Per. Augustin)

Să nu credeți că este ușor, sau că fiecare știe cum să citească o carte bună. Luînd o carte se impune în primul rînd să vă uitați la autor, apoi cercetați cuprinsul ca să aflați scopul autorului și să vedeți logica ideilor expuse.

Faceți-vă o listă de cărțile bune pe care voinți să le citiți. Citiți cărți fundamentale nu mediocre, nici la întîmplare — romane senzaționale și aventuroase — în fiecare disciplină, citiți cărți de mîna întîi, pe care să le alegeți cu ajutorul profesorilor de specialitate. Așa cîștigați timp în viață și în studiu. Fiți cu mare grijă, ca să nu deveniți unilaterali. Este de dorit ca preotul să aibă o cultură profesională generală și ecumenică, să fie o enciclopedie ambulăntă, un faur de miere. Deci trebuie să faceți neîncetat și temeinic lectură ideologic-filozofică, literar științific și artistică, să cunoașteți literatura națională și universală sub toate aspectele, ca să vă pronunțați cu competență în discuție cu alții. O problemă începută într-o carte, trebuie dusă pînă la capăt, deci urmărită și în celelalte volume.

Citiți ordonat și fără să vă neglijați datoriile școlare. Altfel lectura devine formă deghețată de comunitate și lenă și strică formarea caracterului religios-moral. Deci nu citiți oricînd, oriunde și oricum, ci faceți toate cu un plan, cu rost și la vreme. Nu citiți multe, ci mult. O oră de lectură bună, însoțită de reflexie serioasă, formează spiritul mai bine, decît a citi multe și fără rînduială. Dacă „voiești ca cititul să-ți lase urme trainice, atunci mărginește-te la un număr mic de autori însuși-fieți de multă înțelepciune și hrănește-te din ființa lor. Mulțimea cărților, zice Seneca, împrăștie puterile spiritului”. În timp ce citiți, aveți grijă să nu fiți creduli și nici prea sceptici, aurea mediocritas. Luați calea de mijloc. Dacă nu vă place o idee, meditați și reveniți asupra ei, poate nu ați înțeles-o bine. Citiți asupra ei și alte cărți.

O carte bună se citește încet și se recitește și mai încet, zice filosoful german Fichte. Cu alte cuvinte, citiți încet, atent și cu răbdare; nu fuzerți căci pierdeți timpul în zadar! Ce poți vedea în fuga trenului? Aproape nimic! Ca să puteți adînci cuprinsul unei cărți, feriți-vă de zgomot și obligați pe cei din jur să păstreze cea mai mare liniște pretutindeni. Noi zidim pentru vesnicie, prin

(continuare în pag. a 3-a)

Pr. prof. Simion Radu

Sfânta Cuvioasa Paraschiva...

(Urmare din pag. 1)

Din Constantinopol s-a îndreptat spre Epivat, localitatea în care văzuse lumina zilei, fără să spună cuiva cine este și de unde vine. Acolo — continuă mitropolitul Varlaam — „trudă cătră trudă și durere cătră durere adăugă, cu post și cu nedormire pe sine se înfrumusețe...”, cu lacrimi pământului uda și așa se ruga: Doamne Iisuse Hristoase, caută din locașul Tău cel sfânt; am lăsat toate și după Tine am călătorit în toată viața mea. Și acum, îndură-te Doamne, spune îngerului blind să ia cu pace sufletul meu”, împăcată cu sine, cu oameții și cu Dumnezeu, și-a dat astfel sufletul.

A fost îngropată ca o străină, nimeni neștiind cine era. Dar Dumnezeu, văzând să o proslăvească, a descoperit în chip minunat cine era cea străină. Se spune că un marinar a murit pe o corabie, iar trupul i-a fost aruncat în mare. Valurile l-au aruncat la țarm, iar un săhăruț care trăia acolo, a rugat pe niște creștini să-l îngroape după rânduiala creștinească. Săpând deci o groapă, „aflară trupul Prea Cuvioasei Paraschiva neputred și plin de mireasmă”. Cu toate acestea, unuia din creștinii care săpaseră groapa — cu numele Gheorghe — i s-a arătat în vis o împărăteasă, sezind pe un scaun luminat și înconjurată de îngeri, iar unul dintre aceștia îi muștra pentru că n-a scos din groapă trupul Cuvioasei Paraschiva. Iar împărăteasa pe care o văzuse în vis — și care nu era alta decât Cuvioasa Paraschiva —, i-a poruncit să ia degrabă trupul ei și să-l așeze undeva la loc de cinste. În aceeași noapte, o credincioasă cu numele Eftimia a avut aceeași vedenie.

Credincioșii de acolo, auzind de visul celor doi, au înțeles că este un semn dumnezeiesc, drept care au luat trupul Cuvioasei din mormânt și l-au așezat în biserica Sfinții Apostoli din Epivat. Îndată au avut loc vindecări minunate în urma rugăciunilor care se făceau lângă cinstitele sale moaște. Se spune că dreptcredincioșii creștini din Epivat au zidit o biserică chiar pe locul în care au trăit părinții ei și unde văzuse ea însăși lumina zilei.

Nu știm când anume Patriarhia din Constantinopol va fi procedat la canonizarea ei, adică la trecerea ei în rândul sfinților.

Curând după moarte, s-au alcătuit unele lucrări despre viața și istoria moaștelor ei. Una din ele a fost scrisă de diaconul Vasilisc, la cererea patriarhului ecumenic Nicolae IV (1145—1151), pe la mijlocul veacului al XII-lea. Alta a alcătuit marele patriarh Eftimie al Tirnovei, în a doua jumătate a veacului al XIV-lea. Aceasta a fost folosită de mitropolitul Matei al Mirelei, care a trăit la mănăstirea Dealu, de lângă Tîrgoviște, care a alcătuit — în grecește — o nouă „viață”, precum și slujba Cuvioasei Paraschiva, prin anul 1605. Cîteva ani mai târziu, viața ei a fost inclusă de mitropolitul Varlaam al Moldovei, în *Cazania* lui, tipărită la Iași în 1643, fără îndoială folosind manuscrise grecești și slavonești, prelucrate după lucrarea patriarhului Eftimie. Nevoitele ei au fost înfățișate pe scurt și de marele mitropolit Dosoftei al Moldovei în lucrarea sa „*Viața și petrecea svinților*” (4 vol., Iași, 1682—1686), precum și în alte Vieți de sfinți și în edițiile Mineilor tipărite la noi în țară. Dintre străinii care i-au mai cercetat viața consemnăm pe cunoscutul aghiograf grec Nicodim Aghiortul (1749—1809). Spre sfîrșitul secolului trecut învățătorul episcop Melchisedec Ștefănescu al Romanului (1823—1892), a tipărit o lucrare specială intitulată *Viața și minunile Cuvioasei noastre Paraschivei cea nouă și istoricul sfințelor ei moaște* (București, 1889). Cîteva teologi români din veacul nostru de asemenea s-au ocupat cu viața și sfințele ei nevoite.

Ce s-a întimplat cu cinstitele ei moaște, după ce au fost descoperite prin arătare dumnezeiască? Au stat în biserica Sfinții Apostoli din Epivat vreo două sute de ani, săvîrșindu-se multe semne și minuni în jurul lor. Vestea despre acestea s-a răspândit în toată Peninsula Balcanică și în Asia Mică, încît mulți credincioși greci, bulgari și vlahi din aceste locuri se îndreptau spre Epivat ca să se închine la cinstitele ei moaște și să-i ceară să mijlocească în fața tronului ceresc pentru ei.

Evenimentele politice care au avut loc în secolele următoare au făcut ca moaștele ei să fie strămutate în mai multe locuri. Se știe că în anii 1185—1186 bulgarii și vlahi (românii) din sudul Dunării — care de aproape două secole se găseau sub dominația imperiului bizantin — s-au răscolit împotriva asupritorilor, sub conducerea fraților Petru și Asan, români de neam, întemeind un stat nou, cunoscut sub numele de imperiul vlaho (român) — bulgar, avînd capitala la Tirnovo. Peste cîteva ani, în 1204, cavalerii apuseni porniți în Cruciada a patra a ocupat Constantinopolul, întemeind aici un „imperiul latin de Constantinopol”, care a dăinuit pînă în anul 1261, condus de împărați catolici, veniți din Apusul Europei. În astfel de împrejurări, bizantinii au creat două mici imperii, unul în Asia Mică, cu capitala la Niceea, nu departe de Constantinopol, altul în Tesalia, cu capitala la Tesalonica. Datorită relațiilor prietenești dintre împăratul Ioan Asan II din Tirnovo (1218—1241) și împăratul de atunci din Constantinopol, în anul 1235 sau curînd după aceea, moaștele Cuvioasei Paraschiva au fost strămutate de la Epivat la Tirnovo, capitala imperiului româno-bulgar, care devenise, între timp și reședință patriarhală. Mutarea lor s-a făcut într-o impresionantă procesiune, condusă de mitropolitul Marcu din Preslav, însoțit de numeroși clerici, fiind întimpinate pretutindeni cu flori, luminări și slujbe de către dreptcredincioșii români și bulgari

„Depărtează-o mai la adînc”

(Urmare din pag. 1)

pomi fructiferi. De altfel, însuși cuvîntul de Ghenizaret exprimă noțiunea de grădina.

Un al doilea lucru cu mult mai important, dacă nu chiar foarte important, este legat de cuvintele Mintuitorului Iisus Hristos: „*Depărtează-o mai la adînc...*”, cuvinte care au desigur mai întins un înțeles imediat, literal, că adică peștii mari nu trăiesc la marginea lacului, ci mai spre interior, unde apa este mai mare, mai adîncă.

Socotim însă că aceste cuvinte ale Mintuitorului au și un înțeles spiritual mult mai profund, mai adînc, și anume acela de a nu judeca niciodată lucrurile, faptele, oamenii etc. după aparențe, după cum ne apar la prima vedere. În felul acesta ne putem înșela de multe ori în dreapta lor apreciere sau judecată. O asemenea superficială sau de suprafață judecată poate fi deci păgubitoare și, creștinește vorbind, chiar cu păcat.

Iată, de pildă, dacă pescarul Simon judeca după aparențe, după primul său gînd, adică pentru ce să mai arunce plasa de pescuit, așa de pomană, că — așa nu este pește — toată noaptea ne-am tradit în zadar, zice el —, atunci n-ar fi fost martorul, ba chiar personaj de seamă, la un eveniment care i-a mișcat profund pe toți pescarii din cele două corăbii.

De altfel, judecata pripită, superficială, după aparențe, care poate duce la strîmbătăți, este combătută de Sf. Scriptură, în cuvinte ca acestea: „*Să nu căutați, la față (în judecățile voastre)*” (Deut. 16, 19), sau: „*Nu este bine ca la judecată să cauți la fața omului*” (Pilde 24, 23), ori cum ne avertizează Sf. Iacob, cînd zice: „*Frații mei, nu căutați la fața (oamenilor) voi care credeți în Domnul nostru Iisus Hristos cel mărit. Căci de va intra în adunarea voastră un om cu inel de aur și cu haină strălucitoare și va intra și un om sărac, cu haină proastă și veți căuta la cel ce poartă haina cea strălucitoare și veți zice: Tu zezi aici, iar săracului îi veți zice: Tu stai acolo sau zezi aici la picioarele mele, n-ai făcut oare deosebire între voi și nu v-ați făcut oare judecături cu gînduri rele?*” (Iacov 2, 1—4), adică cu aprecieri greșite, false, jignitoare. Doamne, și cite nu se întimplă din acestea, din nefericire, în viață! De cite ori nu judecăm, cu păcat, numai după aparențe! În ultimii săi ani petrecuți în stațiunea montană Păltiniș din Munții Cibinului, Constantin Noica, marele filosof, era de-o modestie exemplară, simplu îmbrăcat, mîncă la o cantină, respectuos cu cei din jur, încît cine nu-l cunoștea nu-l băga în seamă. Cel ce intra în vorbă cu dînsul și îl privea mai adînc descoperea în el comori nebănuite.

Un caz grăitor, în această privință, relatează și I.P.S. Mitropolit Antonie în cartea: „*Tradiție și libertate în spiritualitatea ortodoxă*”, apărută la Sibiu, în 1983. Se vorbește acolo și de o alegere de stareț la Mănăstirea Sihăstria din Moldova, unde starețul, care dorea să se retragă de la conducerea mănăstirii din cauza vîrstei, propunea în locul său pe unul Cleopa, cunoscutul duhovnic din zilele noastre, care de cînd intrase în mănăstire a făcut ascultare ca cioban la oi vreme de 15 ani. Obștea mănăstirii nu voia în ruptul capului să-i conducă

din sudul Dunării. La Tirnovo au ieșit într-o întîmpinare lor împăratul Ioan Asan II, mama și soția sa, precum și patriarhul de aici. Au fost așezate în biserica Maica Domnului.

La Tirnovo moaștele Cuvioasei Paraschiva au rămas timp de 160 de ani. Probabil acum s-a alcătuit slujba ei, care a intrat în Mineiul pe luna octombrie. Iar în a doua jumătate a veacului al XIV-lea, patriarhul Eftimie al Tirnovei — se pare un vlah — i-a scris din nou viața, așa cum am arătat mai sus.

Dar tot pe atunci turcii au pătruns în Europa. Rînd pe rînd au cucerit părți însemnate din Peninsula Balcanică. În anii 1393 au cucerit partea răsăriteană a imperiului vlaho-bulgar, împreună cu capitala Tirnovo, iar peste trei ani și partea apuseană, încît acest stat și-a încetat existența.

În astfel de împrejurări dramatice pentru creștini, moaștele Cuvioasei Paraschiva au fost mutate la Belgrad. Acolo au stat pînă în anul 1521, cînd turcii au cucerit și acest oraș, iar Serbia a fost transformată în pasalic. Acum moaștele au fost solicitate de patriarhul ecumenic Ieremia I sultanului, care a acceptat să i le dea în schimbul unor daruri. Patriarhul a hotărât ca ele să fie aduse în Constantinopol, fosta capitală a imperiului bizantin ca ele să fie aduse în Constantinopol, fosta capitală a imperiului bizantin (cucerit de turci în 1453, care i-au dat numele Istanbul). În drum spre marele oraș întemeiat de împăratul Constantin cel Mare, cinstitele moaște ale Cuvioasei Paraschiva au fost expuse din loc în loc, pentru a fi văzute și sărutate de credincioșii ortodocși din Peninsula Balcanică, — aflați acum sub stăpînire turcească. Pentru început, au fost așezate în biserica Sfînta Maria Panmacaristos, pe atunci catedrală patriarhală. După transformarea acesteia în geamie, au fost mutate în alte biserici: Vlahserai (1586), Sfîntul Dumitru (1597) și Sfîntul Gheorghe din cartierul Fanar (1601).

După 120 de ani ele au cunoscut ultima strămutare, de data aceasta spre pămîntul românesc. În anul 1641, după ce binecredinciosul domn Vasile Lupu al Moldovei a plătit toate datorile Patriarhiei ecumenice din Constantinopol, cîrmuitorul ei de atunci, patriarhul Partenie I zis cel Bătrîn (1639—1644), împreună cu membrii Sinodului său, au hotărît să-i ofere, drept recunoștință, moaștele Cuvioasei Paraschiva. Racla cu cinstitele moaște a fost transportată cu o corabie pe Marea Neagră, fiind însoțită de trei mitropoliți greci (Ioanichie al Heracleei, Partenie al Adrianopolului și Teofan al Paleopatriei). Ajungînd la Galați, apoi la Iași, au fost întimpinate de Vasile Vodă Lupu, de mitropolitul Varlaam și de episcopii de Roman și Huși, de cler și credincioși. În ziua de 13 iunie 1641, cinstitele moaște au fost așezate în minunata biserică a mănăstirii „Sfinții Trei ierarhi”, ctitoria domnitorului.

Cinstitele moaște au rămas aici pînă în anul 1884, cînd au început lucrările de restaurare a sfîntului lăcaș, fiind mutate în paraclisul mănăstirii. Dar în seara zilei de 26 decembrie 1888, după slujba Vecerniei, din neatenție a rămas aprinsă o luminare din sfeșnicul de lângă racla din lemn în care erau așezate cinstitele moaște; peste noapte, sfeșnicul a ars, iar focul s-a extins la catafalcul pe care era așezată racla, arzînd moartă toată noaptea, fiind prefăcut totul într-un morman de jar. A doua zi dimineața, autoritățile de stat și bisericești, preoții și credincioșii, au constatat că cinstitele moaște au rămas neatinse. Încă o minune săvîrșită prin puterea lui Dumnezeu.

Ridicate din mormanul de jar, moaștele Cuvioasei au fost adăpostite provizoriu în altarul paraclisului de la mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi, și în curînd strămutate în noua catedrală mitropolitană din Iași, care fusese sfințită cu puțin timp mai înainte, la 23 aprilie 1887. Aici se găsește și astăzi, fiind mereu cinstite de obștea dreptcredincioșilor moldoveni, care îi cer să mijlocească pentru ei înaintea tronului ceresc, fiind socotită ca o adevărată ocrotitoare a Moldovei.

În sedința sa din 28 februarie 1950, Sf. Sinod al Bisericii noastre a hotărît canonizarea unor sfinți români, precum și generalizarea cultului unor sfinți ale căror moaște se găsesc în țara noastră, Hotărîrea respectivă a fost transpusă în faptă în cadrul unor mari festivități bisericești în cursul lunii octombrie 1955. În cazul Cuvioasei Paraschiva, generalizarea cultului ei s-a făcut în catedrala mitropolitană din Iași, la 14 octombrie 1955, în prezența a numeroși ierarhi români, precum și a unor reprezentanți ai Bisericii ortodoxe Rusă și Bulgară.

De altfel, Cuvioasa Paraschiva a fost cinstită în Biserica noastră veacuri de-a rîndul. Încă de la sfîrșitul veacului al XIV-lea exista o biserică cu hramul Prea Cuvioasa Paraschiva în Rășinari, lângă Sibiu, iar în anul 1408 aflăm de existența unei biserici cu hramul Sfînta Vineri în „țîrgul Romanului”. Multe alte biserici din Moldova sau din alte părți ale pămîntului românesc au același hram. Chipul ei sau scene din viața ei sînt zugrăvite în diferite biserici românești. Dreptcredincioșii creștini de pretutindeni o venerază atît prin participarea lor la slujbele din ziua de 14 octombrie a fiecărui an, iar cei din Iași și împrejurimi prin închinarea în fața cinstitelor ei moaște, cerîndu-i ocrotire și ajutor.

Drept aceea, să o cinstim și noi și să ne rugăm așa: „Spre tine pururea nădăjduind, de multe boli și primejdii s-a izbăvit țara aceasta, alina și prefîcînd mînia cea cu dreptate pornită asupra noastră de la Dumnezeu, în bună și milostivă îndurare, prin ale tale rugăcuni; dar și acum îngrozindu-ne marile nenorociri, la tine năzuim cu lacrimi, să ne ajuți ca să scăpăm din primejdii și să cîntăm lui Dumnezeu: Aliluia”. (Din acatistul Cuvioasei, Condacul 3).

„prostul de la oi”, cum apărea monahul Cleopa în ochii unor viețuitori ai mănăstirii. La insistențele starețului, obștea sau soborul mănăstirii a cedat și mare i-a fost mirarea cînd, la instalare, ciobanul de la stîna „le-a vorbit două ceasuri din Sfinții Părinți; le arăta cum înțelege să-i povătuiască pe calea mîntuirii; analiza păcatele „groase” și pe cele „subțiri” ale minții și ale imaginației, le dădu sfaturi; a citat din memorie pagini după pagini din Sf. Isac Sirul, din Eftimie Sirul, din Ioan Damaschin, din Scărarul, din Maxim Mărturisitorul, din manuscrisele paisiene și din teologi moderni”, cum citim în cartea menționată (p. 199), aceasta pentru că tot timpul cit a stat pe lângă oi, călugărul Cleopa, ca oarecînd Badea Cârțan, a studiat permanent, fiindu-i mereu plină gîluga cu cărți, lucru pe care starețul l-a cunoscut și l-a prețuit. De aceea a și spus obștei mănăstirii: „Fiți cu dragoste și respect față de tot omul, că nu știți niciodată cine vă stă în față” (op. cit. p. 199), așadar, nu judecați după aparențe, ci priviți totdeauna mai adînc lucrurile.

Judecînd după unele asemănări sau aparențe înșelătoare, s-a spus mult timp, ba s-a învățat și la școală și poate se mai învăță încă pe undeva, cum că omul se trage din maimuță, dar, cercetîndu-se „mai în adînc” lucrurile, s-a dovedit că această opinie este fără suport științific, ca să nu spunem o minciună grosolană.

Judecînd tot după aparențe, milenii întregi s-a crezut că Soarele se învîrte în jurul Pămîntului, ca după ce au fost privite „mai în adînc” lucrurile să se constate că realitatea este tocmai inversă.

Ni se pare potrivit de reținut de asemenea din pericopa evanghelică la care ne referim, nu atît minunea în sine, cu prinderea peșterilor, căci Mintuitorul nu făcea minuni pentru a impresiona, ci forța spirituală, energiile deosebite care iradiau din persoana Sa divin-umană, ca dintr-o Ființă cu totul și cu totul aparte, „bogăția lui Hristos cea nepătrunsă” — cum va zice Sf. Ap. Pavel (Ef. 3, 8), ceea ce a trezit în pescarul Simon — care nu era încă ucenic și apostol și nu știa exact pe cine are în față, lucru de care se va convinge mai târziu — conștiința păcătoșeniei, conștiința vinei pe care noi trebuie s-o avem permanent față de Dumnezeu, a nedeplinătății noastre, a neputințelor și slăbiciunilor noastre, conștiința care ne-ar îndemna să spunem cu Simon: „Ieși de la mine, Doamne, că sînt om păcătos” (Luca 5, 8), dar, în același timp, și: Rămii cu noi, Doamne, ca prin Tine, prin darurile Tale, să urcăm spre statura „bărbatului desăvîrșit”.

Este ceea ce unele grupări sectare nu sesizează, golind persoana Mintuitorului Iisus Hristos de însușirile Sale divine, coborînd-o la nivelul unui simplu personaj, ceva mai deosebit desigur, pe care poți să-l joci în sălile de teatru, în filme, să-l strigi direct pe nume ca pe un egal al tău, care s-a născut ca orice om, cu frați și surori adevărați etc., ceea ce constituie o gravă eroare, cu urmări nefaste aici și-n veșnicie.

Încercînd aceste citeva gînduri, vom reține în chip special, îndemnul de a nu rămîne niciodată la aparențe, la suprafața lucrurilor, ci pentru a le înțelege cît mai bine și a ne pronunța cît mai corect asupra lor este nevoie să mergem „mai la adînc”, a le pătrunde deci cît mai în profunzime, a le studia și medita cît mai mult. Cum ne spune și în alt loc Sf. Scriptură prin cuvintele: „De vă uitați la fața omului — la aparențe deci — faceți păcat și legea vă osîndește ca pe niște călcători de Lege”.

SĂ GĂSEȘTI CUVÎNTUL...

(urmare din pag. 1-a)

aproape imposibil într-o astfel de scurtă introducere. Mi-ar plăcea totuși, să-l amintesc aici și pe prietenul meu, marele poet francez Pierre Emmanuel, acum trecut dincolo.

Sensibili la această comuniune, poeții români au excelat în poezia de inspirație religioasă. Niți dintre ai noștri nu vom putea cita decît pe cîteva dintre cei foarte mulți, din care n-ar lipsi Nichifor Crainic, V. Voiculescu, Sandu Tudor, Paul Sterian etc. Eminescu și-a alcătuit „*Lucafărul*” nu din basmul cules din Künich, nici din mitul lui Hyperion, ci, după cum au descoperit cercetătorii mai noi (G. Călinescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, D. Murărașu, B.V. Anania), a pornit de la un text biblic noutestamentar. Am văzut fotografia unei variante care, sub titlul „*Legenda Lucafărului*”, reproducea primele versete din Evanghelia după Ioan. „*Lucafărul*” e poetizarea întrupării lui Dumnezeu, pogorîrea Lui pe pămînt și întoarcerea în Cer, așa cum *Intruparea Fiului* va fi esența poeziei unui contemporan mai tînr al lui Eminescu, din spațiul francez, Paul Claudel (Vezi Jacques Madaule, *Esprit*, ian. 1966, p. 118). Oare se știe că Paul Claudel a avut la 25 decembrie 1886 o revelație în biserica Notre-Dame, asemănătoare cu cea cu două secole mai veche a lui Pascal?

N-aș vrea să se înțeleagă că, naiv, aș reduce toată poezia la poezia religioasă. Dar parcă n-aș promova nici ideea unei disjungeri care să delimiteze o poezie non-religioasă, profană, socială, politică, erotică, revoltată etc., de cea religioasă.

Toate au totuși un element comun care le situează, dacă nu exact în sfera religioasă, foarte aproape de ea. Căci despre cine se vorbește mai mult că scrie sub inspirație, decît despre poet, despre marele, adevăratul poet? Vă las pe Dv. să definiți inspirația, și dacă o veți putea despărți plauzibil de sfera sacralului, cum se zice într-un limbaj mai liber, să-mi spuneți și mie! În general poeții, umili, recunosc sursa poezilor lor, în afara lor, într-o taină. Și poeții nu descifrează tainele, ci le afirmă. „*Eu nu strivesc corola de minuni a lumii / și nu ucid cu mintea tainele ce le-nțlesc în calea mea*” (Blaga). Despre Rilke se spune că n-a îndrăznit niciodată să-și semneze unele poezii, considerînd că nu erau ale lui, ci erau în întregime inspirate (B.V. Anania, în „*Altarul Banatului*”, 4—6, 1992, p. 14). Tot așa mărturisea și Tudor Arghezi, că lui îi aparținea doar meșteșugul, dar inspirația îi venea de undeva de sus, cînd îl atîngea „aripa îngerului”.

Inspirația vine dintr-o taină, dintr-o zonă a sacralului, chiar și cînd zona e demonică, mai neagră decît cea a *daimonului* socratic, care putea fi și un înger alb.

Claudel e socratic atunci cînd recunoaște că singura manieră de a cunoaște e de a-și declara necunoașterea, dar e religios și e areopagit atunci cînd afirmă măreția și impactul tainei, nu prin dezvăluirea ei, ci prin afirmarea ei. Spunea cam ceea ce a apucat să spună în sintezele sale de ultime ore, în marea grabă în fața iminenței morții, Petre Tutea. De aceea chiar în liniștea și fericirea poezilor există întotdeauna și un mare procent de neliniște. A mărturisit-o și Claudel, cam la fel cu aceea pe care o mărturiseau sfinții desăvîrșiți ai pustiei care cereau timp de pocăință chiar și atunci cînd îngerii îi ridicau spre Paradis pe aripile lor.

Mikel Dufrenne în anii 60 scria o carte „*Le poétique*”, de care se ocupă pe larg Paul Ricoeur și în care poetul e prezentat ca fiind prin excelență un inspirat de sus. Natura e *primordial poeticabilă*, spune Dufrenne, dar inspirația vine de dincolo de ea, căci inspirația nu e nimic, îl aprobă Paul Ricoeur, fără o lume care are un Creator (Esprit, ian. 1966 p. 110). Poetului îi este comunicat sensul — căci orice poet caută sensul — prin har, în *stare de grație*, mai spune Dufrenne.

Evident, poetul operează cu cuvinte din lume. Dar cu ce fel de cuvinte? Sensurile i se descopăr de fapt prin substituiri de cuvinte, prin metafore care încifrează mai mult decît descifrează, dar în încifrare, pentru cine știe să citească, sînt ascunse sensuri pe care omul de rînd nu le vede, dar poetul le are, le simte, le vede, le trăiește și le exprimă prin mijloacele sale. Metafora e un vehicul capabil să exprime sacral. De aceea ca să înțelegi, ca să citești în limbajul unui adevărat poet, trebuie tu însuși să fii virtual poet. Altfel treci pe lângă poezie și nu vezi nimic. În loc să fie fereastră, e o piele opacă.

Poetul vrea totuși să comunice. Ca în profeta lui Isaia (6, 6—7) de gura lui se atinge un cărbune care îl aprinde și-i dezvăluie ceea ce trebuie să comunice oamenilor. René Char numea pe poet „*omul comunicării*”, pînă la înțelesurile religioase „*Il n'y a que mon semblable*”.

Limba poetului e o parolă, iar limba în care e inspirat e o sursă inepuizabilă de descoperiri. De aceea poetul trebuie să aibă mare încredere în cuvîntul care i se dă. Prin el se înrușește cu Cuvîntul, cu Logosul. În cuvînt se ascunde o permanentă nouitate, un posibil nou oricînd „*Tout est encore a naitre pour qui fait confiance au langage*”. Și o concluzie uimitoare:

„*La poésie ne conclut jamais*”.

Ironic, René Char, polemizînd cu prea tereștrii, își declară deplină încrederea în Dumnezeu care îl inspiră de *Dincolo*, dintr-o existență de altă calitate decît cea de aici.

Obéissez a vous porcs qui existent

Je me soumet à mes dieux qui n'existent pas!

Poezia e miracol. Eminescu zicea: *Să găsești cuvîntul...* Poetul găsește cuvîntul. Celebrează miracolul. Desființează prozaicul, uritul, plictisul. Uneori scrie atît de frumos despre *urîl* și despre *plictis*, încît le transformă în emoții și în bucurii.

M-am gîndit, se înțelege, la Baudelaire.

Poetul găsește acel cuvînt care ne înfrumusețează auzindu-l, citindu-l. Intră în noi, ne recumpune, De aceea un poet zicea, „*Oamenii se compun din cuvinte*” (Vonokourov), iar altul, descoperind o altă dimensiune a cuvîntului poetic, poruncește: „*Cuvînt, prefa-te în muzică!*” (Zabolotski).

Cite nu s-ar putea spune despre dimensiunea muzicală a cuvîntului, despre muzica poeziei, despre aproape identitatea lor! Desigur acestea vi le veți revela unul altuia Dv., poeții.

Mă opresc aici și-mi cer iertare pentru aceste improvizații.

Găsesc ideea încercării unei legături între Europa și cele două Americi prin cuvintele poezilor, extraordinară. Ei se vor întîlni în întoarcerea la aceeași sursă a inspirației, care ar putea rîndui lumea altfel decît prin arme de foc, prin arme economice etc. Ar trebui ca singura armă permisă să fie poezia.

Mă delectăm dăunăzi cu o antologie de poezie chineză clasică, de Paul Demiéville (Galimard 1963). Mi-a plăcut să află că într-o culegere din 1703 se află 48.900 de poezii, scrise de 2.200 de poeți numai din perioada Tang, iar printre poeți erau mulți împărați, generali și oameni de stat. Va fi fost un paradis terestru! Iată un model care n-ar trebui ignorat!

Desigur, în viziunea poetică din care acest Festival va încerca să exploreze afinitățile dintre cele trei continente, Dv. veți găsi destule afinități care să sugereze și să antreneze o comunicare între noi și ei prin eterna poezie, care nu poate decît uni și îndrepta spre unitate. Sînt sigur că veți găsi asemenea afinități, de pildă în poezia aztecilor de limbă *nahuatl*, sau a celor de limbă maya din Mexic, ca și în poezia măcar a americanilor moderni din ultimii cincisute de ani, pînă la Whitman îndeosebi, dar vor mai fi fiind și mulți alții. Și-apoi mai sînt acolo și mai vechi, chiar dacă unii doar în tradiții nescrise, dar încă vii. În toate se află setea după unitatea oamenilor, între ei, cu natura și cu Dumnezeu.

Acasta făcînd poezia, își va putea impune contribuția la o mai bună înțelegere între oameni și la o mai sensibilă înfrățire sub harul inspirației dumnezeiești.

Că Europa va vorbi celor două continente de peste ocean de la Sibiu, mi se pare un privilegiu pentru care trebuie să le mulțumim din inimă inițiatorilor *Centrului de poezie de la Sibiu* și, în special, Domnului Eugène van Itterbeek și, nu mai puțin, domnilor Ștefan Augustin Doinaș, Aurel Covaci, Mircea Ivănescu și, bineînțeles, d. Ioan Mircea.

Să-mi dați voie să închei eu însuși cu o poezie proprie, dar nu a-cum, și nu aici. Vă voi recita-o marți la Mănăstirea Sîmbăta: o poezie în alb, sculptată în piatră și marmură, în cupole și arcuri brîncovenești. Și arhitectura e poezie!

Rog pe Dumnezeu, marele prieten al poezilor, să vă binecuvinteze lucrările și să vă facă tot mai permeabili și receptivi la mesajele Sale. Pentru că vă doresc pe toți poeții. Nu mari poeți, fiindcă nu există decît mari. Cei mici sînt doar în creștere.

„Confesiuni Libere” (II) (De la întâlnirile cu Părintele Gala Galaction)

Până la urmă va fi „O turmă și un Păstor!” Cuvântul Domnului rămâne în veac. El nu se schimbă. Dacă El a zis, pentru noi nu mai încap îndoielile!... Cu privire la validarea hirotoniilor Anglicane și Protestante, dînsul scoțea că, cine admite *transsubstanțierea*, înseamnă că are și preoție.

Aici ni s-a făcut, și mai bine, *Educația Euharistică*. Mai întâi, ni s-a recomandat să citim din „*Piatra din capul unghiului*”, cele patru capitole, intitulat „*Domnul Euharistic*”. După ce ne-a format acest fond apercceptiv, marele nostru duhovnic, — pornind de la realitate, — ne-a arătat că, în configurația actuală a Fenomenului Creștin împărțit în confesiuni și secte, lumea de azi e înclinată mai mult spre un Hristos Biblic, decît spre un Hristos Euharistic, — în urma propagandei sectare. Însă, Biblia singură nu ne poate mîntui, — fără Biserica, Biblia ne oferă numai învățătura, — în și Sfințirea. Ea este doar arhiva Împăratului Hristos, — actele care vorbesc despre El. Împăratul Slavei este Hristos Euharistic, Care se împărtășește credincioșilor din fața Ușilor Împărației, ale Sfintului Altar, — prezent, real în vîlurile euharistice. Și, Biserica cea adevărată, este cea care a citit în centrul cultului, nu atât pe Hristos Biblic, cît pe Hristos Euharistic. Se poate găsi în toată Biblia ceva mai esențial, decît paragraful de la Sf. Ap. și Ev. Ioan: „*Atî de mult a iubit Dumnezeu lumea, încît și pe Fiul Său, Cel Unul Născut, L-a dat, ca tot cel ce crede în El să nu piară; ci să aibă viață veșnică*” (Ioan 3, 16). Deci, jertfa lui Hristos este miezul Sf. Liturghii; iar Sf. Liturghie este centrul Cultului Divin, în Biserica Ortodoxă. În *Drumul spre Emans*, — deși Domnul Hristos Le-a tăcut scripturile, și deși Luca și Cleopa erau ucenici ai Sf. Apostolilor, totuși nu au înțeles, iar cînd a rămas cu ei și a săvîrșit „*Cina cea de Taină*” deabia atunci li s-au deschis ochii și L-au cunoscut; iar El s-a făcut nevăzut de dînsii, și totuși a rămas cu ei, mai departe, prezent, real, în vîlurile euharistice. Iar, noi, Ortodocșii încheim Sf. Liturghie, după ce ne împărtășim: „*Să ne împărtășim cu Tine, mai ce adevărat, în ziua cea neînserată a Împărației Tale!*”...

La hirotonia, episcopul nu dă candidatului Biblia, fiindcă aceasta a studiat-o în Seminar și în Facultatea de Teologie; ci dă în mîini Sf. Aghes (Aghes = Mielul lui Dumnezeu, Care a răscumpărat păcatele lumii) adică pe Hristos Euharistic, — ca să mediteze asupra Lui, în acel moment cutremurător: „*Primește acest Odor și vezi da seamă în lătra Dreptului Judecător, de felul cum l-ai administrat!*”...

Și se mai pot aduce și alte dovezi din Arsenalul Teologiei noastre: Ispitirea Domnului Iisus pe Muntele Carantania. Satana face uz de Biblie, arătîndu-i că „*scriși setea*”. Deci, și Satana cunoaște foarte bine Biblia; dar nu o folosește ca să mintuiască; ci să ispătească, — dacă se poate, — chiar pe Dumnezeu. Dar, să ne mai amintim și de muștrarea, pe care însuși Domnul Hristos o face celor care se despart de Biserică: „*Fătașnice! Ce este mai mare, darul, sau Altarul, care sîntinește pe dar?*” (Matei 23, 17). Dacă nu mai ai Biserica, nu mai ai nici Altar. Biblia este darul adus pe Altar. Din ea a cetit preotul, și citește și azi — har Domnului — de două mii de ani, — fără să adauge și fără să scadă vreun cuvînt. Sf. Cruce se află pe Altar, și o înfățișează preotul poporului în punctul culminant al Sf. Liturghii: „*Darul Domnului Nostru Iisus Hristos, și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl, — și împărtășirea Duhului Sfînt, să fie cu voi, cu toți!*”... Cinstitele Daruri sînt aduse pe Altar, și prin puterea Duhului Sfînt — transubstanțiere, — se sfințesc și devin Sfintele Daruri. La cap. X, Sf. Ap. și Ev. Ioan e scrie de „*păstori legiuitori*” și „*păstori năimiți*”: La noi e turmă și păstor. Și, atunci, ce te faci păstor, — oale fiind?! Părintele G. Galaction a fost singurul, care a alcătuit un „*Registru de trimiteri de citate biblice la Simbolul Credinței*.” tipărit la sfîrșitul Noului Testament, din 1927. Prin această lucrare vine în ajutorul preoților, în lupta pentru Apărarea Ortodoxiei, să demonstreze sectanților, că Simbolul Credinței (Crezul) luat articol, cu articol, este scos tot din Biblie, prin lucrarea Sf. Duh, de către Sf. Părinți la Sinodul Niceo-Constantinopolitan. Iar Ardelenii mărturisesc prin el toate „*Legea Românească*”, cuprînsă în cele 12 încheieturi” (articole). De aici rezultă convingerea, — ca noi sîntem Români, pentru că sîntem Ortodocși, — și sîntem Ortodocși, pentru că sîntem Români. În Neamul Românească se păstrează din vechime și rămîne în uzul vorbirii această strigare: „*Măi, Mărie; Măi Creștine!*”... Iar despre sectanți, zice: „*N-au nici un sfînt și nici un Dumnezeu!*” Mai spune: „*Din-aici există atunci o mie de secte cel puțin, în lume. Și cum se împacă „Rugăciunea Arhierescă” de la cap. 17, de la Sf. Ap. și Ev. Ioan, cînd Domnul Hristos se roagă fierbinte „ca toți să fie una” (Unitatea Bisericii), cu faptul că sectanții se luptă să fărîmițeze Biserica? La fel și cu „Un Domn, o credință și un botez” (Efes. 4, 5). Ce te faci cu al doilea botez? Se poate schimba cuvîntul Domnului?... Noi știm că cuvîntul Domnului rămîne în veac! Atunci înseamnă că stăm cu Biblia în mînă și cu minciuna în gură! Eu n-am nimic cu ei; ci cu năravul lor!”... Tot aici, la aceste întâlniri, Părintele Gala Galaction ne-a arătat metoda sa, de a ceti Biblia: „*Lăsăm Vechiul Testament la urmă și începem cu „Faptele Apostolilor”, din Noul Testament, fiindcă sînt o istorie a Bisericii Creștine, pe scurt. Apoi trecem la Evanghelii, în ordinea lor, inclusiv Apocalipsa, care nu este numai o carte profetică; ci profetică apocaliptică. O citim ca pe o lectură; iar cînd vrem să-i adăncim sensul, atunci ne adresăm preotului, pentru că trebuie să fie și aici un specialist. Dacă ți s-a stricat ceasul, te duci la ceasornicar și desigur, îl cauți pe cel mai bun. Dacă te îmbolnăvești, cauți doctorul cel mai bun. Dar, sufletul îl încredințezi pe mîna oricui!*”... În alte metode misionare a îndrăgit cel mai mult genul epistolar, — moștenire de la Sf. Ap. Pavel. Acest gen l-a adoptat și în literatură: primul său roman „*Roxana*” este scrisoarea adresată Părintelui Veniamin, — Marele său Duhovnic. Apoi, „*În pămîntul făgăduinței*” (Scrisori către Simfaroza); „*Piatra din capul unghiului*” (Scrisori teologice); iar cînd li s-a furat pangliul, ne-a povestit că printr-o scrisoare, publicată la ziar, a întors pe față și i-a întors căguba, recunoscînd și el, tot prînt-o scrisoare, că a devenit cum cînd sînt. În alte metode misionare, — nu știu cum va fi procedat cu alții, — însă pe mine m-a luat în cîteva rînduri, — seara Târlă, — la o adunare cu „*Liber cugetătorii*”, într-o Sală de la Primărie: „*Am venit în mijlocul vostru „Liber Cugetătorilor”, cu dorința vie de a vă aduce la Hristos. Voi nu sînteți atît de răi, pe cît credeți voi. Sînteți firi rebele, care nu vreți să ascultați de nimeni. De aceea nu aveți pace nici cu voi înșivă, nici cu alții. Vă tălăzuți ca marea, într-un veșnic flux și reflux, fiindcă stați pe valuri, nu pe piatră, — pe piatra credinței. O maximă latină spune că, dacă „*Vrei să***

lugi de Dumnezeu, lugi spre Dumnezeu” (Vis fugero a Deo, fuge in Deum!)... Dacă nu vreți să ascultați de Deo, fugeți în Deum!”... De aceea, ascultați de Dumnezeu, ascultați de Eminescu: „*Ce un veac zice, alții o dezic; decît un vis searbăd, mai bine nimic!*”... Dacă nu vă place poezia, poate vă place filozofia!... Și, aici, le-a expus „Argumentul ontologic despre existența lui Dumnezeu”, la Descartes: „*Dubito, cogito ergo sum*”, care a făcut din Îndoială, motivul siguranței. Am redat acest exordiu, cît mai fidel posibil, ca să ne dăm seama de curajul său creștin și de metoda sa misionară. Altă dată, tot în această sală, la o adunare cu Evelei: „*Am zis că nu mai vreți să fiți Evrei. De aceea am venit la voi, ca să vă rog să vă băgați mîntea în cap și să fiți Evrei! Noi avem nevoie ca voi să fiți Evrei. Dacă nu mai sînteți Evrei, cu cine ne mai luptăm noi?!... Iar, dacă nu mai vreți să fiți Evrei, vă recomand un alt evreu, care scrie către voi: Sf. Ap. Pavel, în Epistola către Evrei. El vă învață ce trebuie să fiți!*”... În continuare a urmat un comentariu exegetic, ca o conlegere. Chiar de la primul drum, pe care l-am făcut la aceste întâlniri de la Primărie, l-am întrebant unde mergem și mi-a răspuns că, atunci cînd oști merg pe front, nu li se spune nimic, decît atunci cînd a ajuns acolo și dau piept cu inamicul, ca să nu rațeze lupta. Nici nu se oprește regimentul pe loc, pentru un soldat, care îl roade bocancul! Deabia acum am înțeles aluzia pe care a făcut-o cu privire la „*pasunea riscului*” și „*zborul de marginea cui-bului!*”. Cînd am ajuns acolo, m-am pipăit să văd, dacă nu mi-au crescut aripile!...

Obişnuim ca la sfîrșitul „Confesiunii Libere” să-l conducem acasă, la chilia lui, — care n-avea nici cîntă la usă, — din ograda Internatului Teologic. Cîteodată se abătea din cale și traversa strada Universității și intra în Grădina Puskin. Parcul acesta devenea subit „*Grădina lui Akademos*”, prin acele plimbări peripatetice de neuitat. Soarele furat printre frunzele punei ninsori de lumină pe manta lui de preot și profet: „*Preot de lăptărie noastre; semnelor vremii proiei!*” Versurile acestea eminesciene îl cuprîneau și pe dînsul suficient. Figura lui înfățișătoare și pitorească impunea admirație tuturor, încît publicul din parc se ridica de pe bănci și îl salută respectuos; iar pe unii li aduceam rostind: „*Trece Gala Galaction!*”... Cînd se oprea la cîte o rîspintie, noi îl înconjurăm și atunci „Confesiunile Libere” deveneau și mai libere! Atunci am aflat că, învățatura prin ucnicie, aparține culturilor patriarhale, dar s-a dovedit ca eficace, pînă în zilele noastre: să înveți privind la meșter, — văzînd și făcînd, — prin puterea exemplului personal. Deci, și aici urmau alte întrebări, primind răspunsurile adecvate, necesare și satisfăcătoare.

Cu privire la comunism: „*Comunismul vine cu pretenție de religie, vrînd să înlocuiască toate religiile, și în primul rînd, — creștinismul! Dacă planul lor se va potrivi cu planul lui Dumnezeu, atunci va dăinui. Însă El ne-a prevenit de la început: „*Fiați roșie se ridică din adînc și merge la pierzanie!*” (Apoc. 18, 7). Noi sîntem ca cei ce cred și sperăm! Comunismul vrea să distrugă Creștinismul, ca să aibă originalitate. Lenin a luat „*Comuna din Ierusalim*” cu toate ale ei, pînă la esențiala directivă: „*dîndu-i-se fiecăruia după trebuințele sale*” (Fap. Ap. 4, 35). „*Comuna din Ierusalim*” s-a întemeiat pe plan intern pe iubirea în Hristos, dar a căzut din Hristos, din nesinceritate (cazul Anania și Safira); iar pe plan extern, pentru că creștinismul era în fașă și ducea în cîrcă prigoana iudaică și romană. S-a re-luat după două mii de ani, însă pe reversul medalia. Cît s-a putut impune este cu prestigiu creștinismului, de unde l-a furat „*Cu privire la orientarea politică de viitor*”, Viitorul va fi al Socialismului. Dar sînt socialisme și socialisme, pînă la Socialismul Creștin, de unde au luat și cei de dreapta și cei de stînga. Aceste două dictaturi își vor disputa înțietatea prin revoluții și prin războaie; iar la capătul tuturor luptelor, cu pretul a nenunțate jertfe, omenirea va ajunge la calea de mijloc, care este calea înțeleptului și a creștinului adevărat, — așa cum se spune în popor: „*la mîntea cea de pe urmă a Românilor!*”...*

Pînă de atunci, noi Biserica Ortodoxă, sunăm clopotele deșteptării și prin slujbă și predica noastră, le dăm doar sugestii evanghelice pentru o reformă socială”. Ca preot a format serii întregi de preoți și călugări îmbunătățiți, care s-au impus rămurii în viața Bisericii și Neamului. Cei amintiți de Pr. Gh. Cunesco, în lucrarea sa, fac parte din generația mea. I-am cunoscut personal și m-am bucurat de atenția și prietenia lor. Mai pot adăuga pe doi colegi ai mei; Nicolae Mladin și Ambrozie Filuță; iar Viorel Trifa a fost cu un an în urma noastră. Tot din plămada Părintelui Galaction a fost și Poetul creștin Sandu Tudor, — mai tirziu Starețul o mănăstire din Oltenia și chiar Virgil Gheorghiu, decedat anul acesta, la Paris, iar ca profet, pe lîngă cele arătate pînă acum, a mai prevăzut că, secolul următor va fi un secol al mării spiritualității. Azi, ne aducem aminte de cuvintele lui, și constatăm cu uimire că de mari daruri s-a învrednicit de la Dumnezeu; iar noi toți, care am avut norocul să ne fie Marele nostru Duhovnic, — ajunși la vîrsta octogenară — sîntem conștienți că ne-a schimbat viața cu dumnezeiască schimbare.

Următor apelului său la călugărie, m-am încumetat și eu m-am retras la Mănăstirea Hirbovăt, din Jud. Orhei, în vacanța de Crăciun 1933 și Anul Nou 1934, pe cînd era stareț Părintele Teognost Donos, — mic la statură, dar mare în fapte. (După război am cunoscut pe actorul Arcadie Donos, și am aflat de la el, că este nepotul starețului de la Hirbovăt). Deși am participat la toate slujbele de zi și de noapte, — încît mi se părea că sînt foarte bine pregătit, — totuși într-o dimineață, cînd mi-am aruncat o privire pe un deal dinspre Onișcani, mi s-a părut că văd dealul nostru de la Crămiu și m-a apucat un dor de acasă, cum nu se poate spune. Cînd s-am spus Părintelui Galaction, mi-a răspuns scurt, sententios și grav: „*S-a zis cu călugăria ta! Știi cum sună în cîntările noastre bisericesti: „*Viata pustnicilor fericită este, dacă se într-arbează cu dumnezeiescul dor!*”... Un singur dor, o singură dorință este permisă: de a trece „*Dincolo*” și a te îmbărbăta cu Dumnezeu!... Bineînțeles, după ce ți-ai împlinit aici toate datoriile, aducînd un spor de bine pentru semenii tăi! Nu se știe ce-ți rezervă țel Dumnezeu!... După cînd ai apăsat cu degetul țel mic pe fruntea ta! Nu ești de pus între flori; dar nici de aruncat „*între... trandafir!*” Și, așa, pentru orice împrejurare — dar era o zicere de acestea ca la o inspirație; — aveai căte un întelelemnul la rînd, sau ca un reconfortant de calitate.*

Continuare în numărul următor

Preot Lăudatu Vasilescu

Inocentie Micu Clain luptător pentru unitatea noastră națională și religioasă

Inocențiu Micu Clain s-a născut în anul 1692 din părinți ortodocși, în com Sadu, jud. Sibiu.

Ajunș episcop unit, după moartea lui Ioan Patachi, s-a străduit de la început să condiționeze în fața Curții din Viena acceptarea de implinirea postulatelor naționale. Credea că numai în forma aceasta va putea obține și drepturile politice pentru mult încercatul său popor.

Unirea cu Biserica Romei, menită de regim să fie instrument politic doar pentru folosul lui, Inocențiu îl folosește și îl convertește pentru oare ce poporul român. România pînă la urmă au fost înșelați în așteptările lor în legătură cu unirea și Inocențiu Micu Clain ajunge la concluzia mitropolitului Teodosie din Țara Românească, că unirea a fost o acțiune unilaterală prozelitistă a împărației habsburgice, fiind o înșelăciune nefolositoare.

În lupta sa pentru drepturile Bisericii ca și pentru drepturile poporului român nu avea alături de el altă putere și alt sprijin decît poporul român.

Inocențiu Micu s-a convins — după multele lui călătorii la Viena și după cele mai bine de 30 de memorii și cereri legate de doleanțele clerului și credincioșilor — că calea sigură a mîntuirii poporului său este întoarcerea acasă, la Biserica strămoșească și la unitatea în credință cu românii din Moldova și din Țara Românească.

De altfel unirea cu Biserica Romei n-a constituit pentru Inocențiu Micu un prilej de dispute teologice deoarece în Actul Unirii se preciza că toată legea răsăriteană rămîne pe loc, fiindcă imposibil vîlădică a subordona problema religioasă celei naționale și s-a oprit gata chiar să părăsească unirea dacă o cerea cauza națională.

De aceea în dieta din februarie 1744, cînd clerul și poporul român erau acuzați că nu sînt uniți din inimă, episcopul Inocențiu răspunde semnificativ: „... cele ce sînt ascunse în inima omului numai Dumnezeu le poate judeca”.

Pe lîngă luptele de apărare a conținutului ortodox al Bisericii împotriva oricărei alterări latinizante sau catolicizante, episcopul Inocențiu Micu Clain a ajuns în mod inevitabil în conflict cu teologul iezuit, în care vedea o permanentă primejdie a schimbării prin adaoase papistase a legii strămoșești. Se știe că teologul iezuit, pus pe lîngă episcopul, avea o funcție de natură bisericească, dogmatică și canonică, dar și de natură politică, de informator al autorităților bisericesti și civile asupra ideilor și convingerilor episcopului și a preoților Bisericii unite cu privire la acceptarea unirii.

Este un lucru clar și lămurit că pentru Inocențiu Micu Clain prezența călugărului iezuit și a iezuitilor în general însemna introducerea printre români a ritului latin. În fața acestei primejdii, sinodul din 1742 a cerut ca însuși papa să intervină pentru a stăvilă trecerea de la ritul grecesc la cel latin. În actele sinodului acela se spune clar că: „*marea credere și pagubă simțiți și neamul nostru cu din Ardeal în trecerea românilor la ritul latinesc*”. Cer pașii cu autoritatea de care dispune să oprească „*ca nimeni de ritul nostru cel grecesc unit să nu se slobod a trece la ritul latinesc, precum aceasta și în țara lească s-a oprit*”.

Răscola religioasă a românilor ardeleni ortodocși, sfîrșită și întărită de acțiunea călugărului Visarion Sarai, în anul 1744, a constituit un prilej bine venit pentru dușmanii mulți ai lui Inocențiu Micu Clain, învinuindu-l direct de mișcarea aceasta ca fiind promovator al schismei. În unele rapoarte ale vremii se precizează că chiar episcopul Inocențiu a îndemnat pe români să se lapede de unire, și că însuși episcopul nu este unit în inima lui.

Sinodul de la Blaj din 25 iunie (6 iulie) 1744 la care au participat protopopi, clerici de rînd, nobili și iobagi români, uniți și neuniți, se mîna cu un sfat național românesc. El a reprezentat momentul cel mai potrivit în care episcopul Inocențiu și-a putut exprima convingerile și ideile sale cu privire la problema părăsirii unirii. De hotărîrile și deciziile acestui sinod a legat Inocențiu Micu soarta întregului neam românesc din Ardeal, care în acele momente căuta sprijin și ajutor și putere în Ortodoxia străbună. În sinodul acesta s-a pus problema tinerii sau lepădării de unire.

În ajunul plecării sale la Viena unde fusese chemat de împărațea Maria Tereza, Inocențiu s-a adresat participanților la sinod și le-a spus că dacă se va mai întoarce din Viena, va pași în fruntea lor și va pleca peste munți.

Într-o versiune se spune că episcopul Inocențiu ar fi declarat: „*Este adevărat că legea vi s-a schimbat intru cîmva, dar mă voi duce la crăiasa; de voi izbuti bine; dacă nu, atunci îmi voi putea căuta aieurea bucata mea de pîne*”. Desigur că acest fiu de țărani ortodocși din Sadu, rostind aceste cuvinte, nu se putea gîndi decît la frații de peste munți, la primitorii săi ospitaliera Țară Românească.

Chemat la Viena în fața unei comisi în care a fost judecat pentru pretensele sale fărădelegi, căi chibotează cu schismaticii, primește preoți hirotoniți de schismatici, lasă să-i pătrundă în eparhie cărți schismatice, nu strălucit pentru întărirea unirii cu Biserica Romei, Inocențiu Micu a stăruit în apărarea lui asupra drepturilor românilor, arătînd între altele că uniții văd că le-a mers mai bine cită vreme au

(continuate în pag. a 4-a)

Pr. prof. Al. Moisiu

Asist. Drd. Irimie Marga

Cum trebuie citită o carte bună

(urmăre din pag. 1-a)

rugăciune și meditație, prin virtuți și studiu, care va cer neconștientă liniște. Iubiți-o și respectați-o!

Citiți cartea cu creionul în mînă și vă luați notițe după ea în caiete. Metoda aceasta o folosea chiar și Sf. Ap. Pavel și atunci cînd îi cere lui Timotei să-i aducă din Troia felonul și cărțile, nu uita să-i aducă și însemnările cele multe. Fer. Augustin vorbește în Confesiunile sale despre o vizită în care i se cere: Tola et legel și este îndemnat să scrie rezultatul meditației sale în cuvinte puține, deoarece mulțimea credincioșilor care vor veni mai tirziu vor putea să le citească și să le înțeleagă”. Bossuet studia Biblia și pe Părinții Bisericii cu pana în mînă și nota gîndurile care i se păreau că sînt flori de aur... Mai tirziu din aceste caiete s-a inspirat în toate discursurile și predicile sale strălucite ca de niște izvoare nesecate.

Pentru ce este bine să ne luăm notițe la citit? 1. Pentru că nu veți avea cartea bună la îndemînă în viață și deci păstrați esențialul din ea. 2. Retineți mai ușor cele citite. 3. Retineți se alungă oaseala și spiritul se recrează. 4. Se formează judecata clară și sănătoasă. În fine, 5. Notițele vă dau autoritatea omului inteligent. Evitați excesul de notițe și le clasați după probleme. Folosiți fișele și recitiți mai tirziu ca un tezaur spiritual ca să vă rememorați cartea.

Faceți-vă un orar de lectură zilnică și-l respectați cu strictețe. Este o dovadă de caracter moral. Mai mult, căutați ca cele citite să le deprîndei; totul să între în

plămada sufletului vostru, să se formeze personalitatea voastră; ideile cărții să devină motorul vieții, substanța etică și proprietatea voastră spirituală. Vă îndemn să treceți ideile cărților bune prin matricea stilistică a eu-lui vostru, să meditați profund, să deveniți cugetători originali, iar nu simpli mecanizatori și papagali.

Există nu numai cărți de căpății, cărți de mare valoare pe care vă sfătuesc să le recitiți, pentru că le veți înțelege mai bine, mai complet și mai temeinic și veți pătrunde întreg sensul urmărit de

Împărăția lui Dumnezeu

(urmăre din pag. 1-a)

Împărăția lui Dumnezeu e dreptate, dar nu o dreptate după „*faptele degii*” (Gal. 2, 16—21; 5, 4), de formă și după literă, ci după har și după adevăr. Dreptatea creștină e îndreptare, moarte față de păcat (I Petru 2, 24). „*Calea dreptății*” (II Petru 2, 21) e calea mîntuirii; „*cununa dreptății*” (II Tim. 4, 8) e cununa fericirii noastre. Împărățiile fără dreptate, spunea fericitul Augustin, sînt o mare adunătură de hoți; se dărimă unele pe altele și se nimicesc. Împărăția lui Dumnezeu se conduce cu toaigul dreptății (Evrei 1, 8); nu după minie, căci unde lucrează minia nu lucrează dreptatea lui Dumnezeu (Iac. 1, 20); nici cu părtinire (Rom. 2, 11); căci cine face nedreptate va lua plata nedreptății pe care a făcut-o (Col. 3, 25).

Împărăția lui Dumnezeu e pace, dar pace adevărată, multumire și liniște; împăcare din inimă cu toți oamenii și cu Dumnezeu, și pacea sufletelor cea bună și dreaptă și sfîntă, fără de care nimeni nu va vedea pe Dumnezeu (Evrei 12, 14).

Împărăția lui Dumnezeu e bucurie în Duhul Sfînt, desfătare sufletească, raiul, viața și lumina din care au fugit durerea, înfrîntarea și suspinarea (Is. 35, 10).

Să adunăm toate aceste virtuți și daruri laolaltă: dreptatea, pacea și bucuria sfîntă, și atunci vom înțelege cam ce e împărăția lui Dumnezeu. Dar mai ales ne vom da seama ce binefaceri se revărsă, în noi și afară de noi, cînd recunoaștem că Dumnezeu este Domnul lumii, Împăratul vieții și Stăpînul inimii noastre.

(Din scrierea: „*Împărăția lui Dumnezeu — Biserica*”, Sibiu, 1947, p. 5—9).

O carte de culise

Dr. Franz Gansrigler, redactor la săptămînalul catolic austriac „*Die Furche*” („*Brazda*”), da publicității cartea cu titlul „*Jeder war ein Papst*” („*Fiecare a fost un papă*”, Otto Müller Verlag Salzburg, 1991, 204 p.). Cartea are ca temă situația Bisericii catolice din răsăritul Europei în timpul și după eliberarea de dictatura comunistă. De la început autorul menționează că tema cărții nu este „*un capitol glorios*” (p. 7) al Bisericii catolice. Ea vrea să dea la iveală tendința actuală a Vaticanului de a instituționaliza și centraliza Bisericele locale, care în condiții de vitregie, au avut o viață spontană, lipsită de formalități și decizii venite de sus în jos. Situații carez în timpul dictaturii comuniste erau firești, acum nu mai sînt posibile, pentru că aceste Biserici catolice (fie romane, fie unite) au de-a face „*cu o nouă formă de totalitarism în care viața bisericească este definită strict ierarhic, iar duhul sfîntirii este înecat într-o structură birocratică*” (p. 200, 202).

Cartea prezintă diferite aspecte ale vieții catolicilor din Boemia, Moravia, Slovacia, România, Ungaria, Ucraina și China.

Din România sînt descrise problemele a doi episcopi uniți (Emil Riti și Iustin Paven) care, deși hirotoniți, nu se bucură de recunoașterea Vaticanului. Acest fapt s-ar datoră invidiei episcopului Todea asupra episcopului Dragomir (+1985), cel care i-a hirotonit pe cei doi episcopi. Datorită intrigilor lui Todea, Vaticanul ar fi „*informant unilateral*”, iar nuntiiul papal J. Bukovski din București „*nu are timp*” de acest caz (p. 162).

În 1985, E. Riti a fost primit în audiență de papa Ioan Paul II „*ca frate întru slujirea episcopală*” (p. 177); astăzi, același episcop de la același papă nu primește confirmare.

E. Riti pune acest conflict în seama actualului cardinal Todea, pe care îl consideră „*labil și influentabil*”, un om care „*nu acceptă contrazicerile, care are nevoie de colaboratori orbi și care își schimbă părerea în direcția celor care crede el că au puterea*”. Aceasta ar confirma teza că Roma caută astfel de oameni cărora li se poate încredința cel mai bine puterea centralizatoare bisericească” (p. 182).

Cartea prezentată mai sus nu aduce soluții, nu dă recomandări. Ea vrea numai să descrie conflictele născute între Biserica spontană și Biserica-instituție. În final autorul concluzionează: „*Biserica romano-catolică, ce numai democratic nu este intenționată și organizată — mulți o consideră ultimul bastion al totalitarismului — poate în special să conlucreze cu ei pregătiți de supunere abolută... Argumentele nu se iau în seamă, dialogul este blocat de invidii supunerii față de Roma, de înțel supuneri tu, într-adevăr, supus Romei?*” (p. 200).

autori. Așa a făcut un Carol cel Mare, care recitua adesea De Civitate Dei a lui Augustin, operă în 23 de volume. Le fel Bossuet recitua Biblia și pe fiziozii creștini: Tertulian și Fer. Augustin, Bourdaloue recitua pe Sf. Ap. Pavel și pe Sf. Hrisostom; Montaigne pe Tacit, Rousseau pe Plutarh de unde a luat ideile sale pentru Emile, etc.

La încheierea asupra lecturii, vă sfătuesc să citiți cartea: *Cuvinte către studenți*, de G. Vilsan de la Universtatea din București (Geografie), una din cele mai bune cărți pe care am citit-o în viața mea, care vă arată cum trebuie citită o carte bună. Regret că această carte nu am citit-o la tinerete.

INFORMAȚII

— Vineri 2 oct. a.c., I.P.S. Sa Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Crișanei și Maramureșului a luat parte la deschiderea oficială a Festivalului European de Poezie Sibiu 1992, cu tema „Europa și Americile în viziune poetică”.

— În cadrul festivităților de deschidere, la care au luat parte un mare număr de oameni de cultură și artă din țară și din străinătate, I.P.S. Sa a prezentat referatul „Să găsești cuvântul”, referat ce a fost publicat parțial în ziarul local „Tribuna din 8. X. a.c.”.

— Duminică 4 oct. a.c., I.P.S. Sa a luat parte, la invitația P.S. Andrei episcopul Alba Iuliei, la slujba de reșfințire a Bisericii ortodoxe cu hramul „Schimbarea la față” din Sebeș-Alba.

— I.P.S. Sa a rostit cu acest prilej un ales cuvânt de învățătură legat de pericopa evanghelică a Duminicii XXI după Rusalii.

— Luni 5 oct. a.c., I.P.S. Sa a asistat la slujba de Te-Deum, oficiată în Capela mitropolitană din Sibiu cu prilejul începerii noului an de învățămînt la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.

— În aceeași zi I.P.S. Sa a participat la Casa de cultură a sindicatelor din Sibiu la festivitatea deschiderii noului an universitar 1992/1993, prilej cu care a adresat un cuvînt de binecuvîntare studenților și profesorilor Universității sibiene.

— Tot în aceeași zi I.P.S. Sa a participat la vernisajul expoziției sculptorului Adrian Popescu din Sibiu.

— Marți 6 oct. a.c., I.P.S. Sa a primit la reședința mitropolitană din Sibiu pe dl. Anton Rossbach noul ambasador al Germaniei în țara noastră.

— La amiază I.P.S. Sa a avut la Mănăstirea Brîncoveanu Simbăta de Sus, o întâlnire cu participanții la Simpozionul European de Poezie, Sibiu 1992.

— În aceeași zi seara, I.P.S. Sa a luat parte la Recepția oficială oferită de Consulatul German din Sibiu, cu prilejul zilei unificării Germaniei.

— Joi, 8 oct. a.c., I.P.S. Sa a oficiat împreună cu un ales sorob de preoți și diaconi, în localitatea Simbăta de Sus, slujba de înmormîntare a celei ce a fost vrednică preoteasă Eugenia Streza. I.P.S. Sa a adresat un cuvînt de mîngîiere familiei îndoliate.

— Simbăta, 10 oct. a.c., I.P.S. Sa a primit pe dl. Radu Ciuceanu, președintele Comisiei Parlamentare privind cercetarea abuzurilor din cadrul Parlamentului Român.

— În aceeași zi I.P.S. Sa a primit pe Dl. Virgil Cîndeș și Gerard Ștefănescu care au însoțit un grup de turiști francezi aflați în vizită în țara noastră. Cu acest prilej au fost discutate unele probleme privind raportul dintre Biserică și stat precum și relațiile dintre B.O.R și Biserica Catolică de rit bizantin din România.

— Duminică, 11 oct. a.c., I.P.S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie și a rostit un bogat cuvînt de învățătură creștinească.

— De ziua Acoperămîntului Maicii Domnului (1 octombrie), hramul noii mănăstiri de la Dejani (prot. Făgăraș), P.S. Episcop-vicar Serafim a slujit Sf. Liturghie la această mănăstire. Răspunsurile au fost date de corul bisericii de pe Groapă din Sibiu.

— În drum spre mănăstirea Dejani, P.S. Sa, însoțit de P.C. pr. Aurel Răduț, vicar administrativ, s-a oprit în parohia Cîrșoara, unde s-a întâlnit la primăria comunei cu comitetul de inițiativă pentru refacerea mănăstirii din zona satului, distrusă în secolul XVIII de autoritățile habsburgice. S-a vizitat locul vechii mănăstiri și s-a stabilit așezarea noii biserici.

— După hramul de la Dejani, P.S. Serafim și însoțitorii au vizitat parohiile Recea, Copăcel, Sebeș și Berivoi. La Berivoi s-a constituit ad-hoc un comitet de inițiativă pentru refacerea uneia din cele două mănăstiri existente în hotarul satului, la poalele munților, care au avut aceeași soartă ca a tuturor mănăstirilor românești din sec. XVIII.

— Simbăta, 3 octombrie 1992, din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Episcop-vicar Serafim a pus piatra de temelie pentru o nouă biserică în comuna Sinpetru. S-a săvîrșit mai întâi Sf. Liturghie arhierescă la care a cîntat corala bisericii de la biserica din Brașov-Cetate, urmată de parastasul de 40 de zile pentru preoteasa Rodica Andrișoia, soția preotului Ioan Andrișoia. P.S. Sa a vorbit atît la Sf. Liturghie cît și după punerea pietrei de temelie în cimitirul satului, adresîndu-se mulțimii de credincioși, cu cuvinte de îmbărbătare pentru familia preotului și de încurajare pentru ridicarea noului locaș de rugăciune.

— Seara, P.S. Sa a săvîrșit Vecernia la parohia Făgăraș-Cimitir și s-a adresat credincioșilor cu cuvînt de învățătură.

— Duminică, 4 octombrie 1992, P.S. Episcop-vicar Serafim a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în parohia Sibiu—Calea Poplăcii pe locul unde se ridică o nouă biserică prin osîrdia P.C. pr. Dănilă Luca, protopopul Sibiului, și a P.C. arhid. Dumitru Luca. Vecernia a fost săvîrșită la parohia Rusciori, prot. Sibiu.

— Duminică, 11 octombrie, din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie, P.S. Episcop-vicar Serafim a slujit Sf. Liturghie în comuna Jibert, prot. Rupea, în cadrul căreia a hirotonit întru preot pe tânărul Ioan Munteanu, pe care l-a și instalat ca preot-paroh în această parohie. P.S. Sa a vorbit despre preoție și lucrarea preotului pentru înnoirea continuă a omului și a lumii.

— Seara, P.S. Serafim a săvîrșit vecernia în parohia Mercheasa din același protopopiat, la sfîrșitul căreia a hirotonit în iconom stavrofor pe vrednicul preot Nicolae Curmei, care se retrage la pensie după o slujire neîntreruptă în acest sat de 38 de ani, iar în preoție de 52 de ani.

— Miercuri, 14 octombrie 1992, cu prilejul hramului noii parohii din cartierul Sibiu-Viaduct, P.S. Episcop Serafim a slujit Sf. Liturghie și a predicat în capela ridicată în acest cartier prin rîvna și osteneala preotului Vasile Ghișoiu, ajutat îndeaproape de P.C. prot. onor. Nichifor Todor, inițiatorul noului locaș de rugăciune.

Diac. Dumitru Dura

Inochentie Micu Clain

(Urmare din pag. a 3-a)

fost schismatici, fiindcă atunci aflau scut și ajutor la principii români. Pe planul luptei pentru unitatea națională, „Lupta lui Inocențiu Micu se concretizează într-un precis program politic: ridicarea poporului român la națiune politică... unirea o pune în serviciul drepturilor politice ale poporului român. El își dă seama că în calitate pe care o avea de cap religios, prin funcția și prin prezența sa în dieta Transilvaniei se considera reprezentantul întregului popor „năzuiește spre emanciparea și ridicarea națiunii române în totalitatea ei la națiune politică”.

El a așezat „temeliile pe care se va clădi întreaga luptă politică românească: romanitatea, vechimea și continuitatea poporului român pe acest pămînt” (D. Prodan, Supplex libellus..., 1976, p. 184—188).

Prins în cursă de nenumărații săi dușmani, Inocențiu fuge la Roma în 1745, fapt care a fost talmăcit și considerat de către mulți dintre românii ardeleni ca fiind decepția lui pentru unire.

La Roma și-a dat seama că lupta lui pentru apărarea Ortodoxiei ardelenice, ca și pentru apărarea drepturilor poporului român din Transilvania trebuie continuată. Zbuciumată și grea a fost viața lui la Roma, departe de poporul lui drag și nepuținții în fața luptei pe care trebuia să o poarte acest popor pentru cîștigarea drepturilor sale religioase și naționale. Moare la 23 septembrie, 1768, în vîrstă de 76 de ani, bolnav și bătrîn fără să fi avut putința să-și revadă țara și poporul pentru care a luptat o viață întreagă.

Pr. Prof. D. Stăniloae în lucrarea sa: „Uniatismul în Transilvania...”, București 1973, p. 104, zice vorbind despre lupta lui Inocențiu Micu: „Lupta lui Inocențiu Micu Clain a avut o importanță uriașă. Ea este importantă ca deschizătoare a luptei politice naționale. Inocențiu Micu Clain a fost primul român care a înțeles națiunea ca subiect de drepturi politice, la care conceptul de națiune capătă înțeles politic (...) pentru că poporul român era lipsit de dreptul de a fi o națiune. El a fost primul român la care conștiința națională a devenit sursa unui program politic sau a unei lupte politice necurmute”.

Lupta lui a ajuns la biruința totală prin formarea statului național unitar român, prin unirea de la 1 decembrie 1918.

Deși pomenitul episcop Inocențiu Micu n-a ajuns pînă la capătul drumului său, s-a încununat totuși de o aureolă veșnică cu credința neclintită în izbăvirea religioasă și națională a neamului său.

Dialog cu cititorii

Un credincios ne întreabă:

1. PENTRU CE MOTIVE POATE FI CATERISIT UN PREOT, ȘI PE BAZA CĂROR CANOANE?

Răspuns:

Caterisirea este oprirea pentru totdeauna și definitiv, a clericului dovedit vinovat că a săvîrșit o fărâdelegă, de la exercitarea puterii bisericești, adică nu mai are dreptul de a învăța, a săvîrși cele sfinte și a păstori sau conduce. Cel caterisit își pierde numele de cleric și este trecut în rîndul laicilor.

— Se pedepsește cu caterisirea: *apostazia* sau lepădarea de credință, *erezia* sau abaterea de la dreapta credință și de la învățătura Bisericii, și *schisma* sau depărtarea de Biserică pentru a întemeia o nouă comunitate.

— Se pedepsește cu caterisirea și neascultarea sau nesupunerea față de autoritatea bisericească (can. 31 ap.; can. 5 Antioh.; R.P. art. 15, 16, 25).

— Se pedepsește cu caterisirea lepădarea de credință (can. 62 ap.);

— Se pedepsește cu caterisirea clericul (preotul sau diaconul) care se desparte de episcopul său (can. 31 apostolic, 5 al Sin. Antiohia, 10 al Sin. Cartagina; 13—15 al Sin. I—II ecumenic) sau se ridică împotriva episcopului său (can. 11 Sinodul Cartagina, sin. 6 din Gangra), sau întemeiază sau conduce comunități și face adunare fără știrea episcopului său (can. 31 apostolic), sau conspiră împotriva episcopului său (Can. 10 sin. IV ecumenic; 34 sin. VI ec.; can. 13 sin. I—II ec.), sau defaimă pe episcopul său (can. 5 sin. Antiohia), sau săvîrșește Sf. Liturghie fără învoierea episcopului său (can. 31 sin. VI); can. 12 sin. I II ec.; can. 6 sin. Gangra; can. 10, 11, 62 sin. Cartagina).

— Se pedepsește cu caterisirea, *părăsirea parohiei* (can. 6, sin. IV ec.; can. 1 sin. Antiohia), sau *instalarea în altă parohie fără voia episcopului său și fără carte canonică* (can. 14—16 sin. Apostolic; can. 15—16 sin. I ec.).

— Se pedepsește cu caterisirea și *episcopul care îndrăznește să primească în eparhia sa clericul, fără voia episcopului de sub ascultarea căruia au plecat* (can. 5, 12, 20 al sin. IV ec.; can. 17, 18, 20 al sin. VI ec.; can. 3, 17, 21 al Sin. Antiohia; can. 1, 2, 11 al Sin. Sardica).

Tot cu caterisirea se pedepsește și *nesocotirea pedepsei* date de forurile de judecată. Dacă cel caterisit persistă în greșeli, se pedepsește cu *aiurisanie*, adică eliminarea din Biserică (can. 28 Apostolic, can. 5 al Sin. I ec.; can. 4 al Sin. Antiohia; can. 88 al Sf. Vasile cel Mare).

— Se pedepsește cu caterisirea și cel hirotonit a doua oară în aceeași treaptă (can. 68 Apost.).

— Tot cu caterisirea se pedepsește și clericul care a săvîrșit *omor* (can. 65 Apostolic), chiar dacă e *prin imprudență*, dacă e *complice* sau numai *autor moral* (can. 5 al Sf. Grigore de Nisa; Can. 22—23 al Sin. Ancira; Can. 43, 54, 55, 57 al Sf. Vasile cel Mare).

— Cu caterisirea se pedepsește și *beția* (Can. 42, 43 Apostolic), ca și intrarea în circumi pe una la consuma băuturi (can. 54 Apost.; Can. 22 al sin. VII ec.; Can. 24 al Sin. Laodicea; Can. 47 al Sin. Cartagina).

2. CINE PRONUȚĂ SENTINȚA CATERISIRII?

Răspuns:

Dreptul acesta îl are Consistoriul eparhial. Cei pedepsiți pot face recurs la Sfîntul Sinod (art. 227 R.P.). Cererea de recurs se adresează P.F. Patriarh, Președintele Sf. Sinod (art. 229 R.P.). Sf. Sinod va putea respinge sau admite recursul (art. 232 R.P.). Admițînd recursul va dispune trimiterea cazului să se judece din nou în fond, de către Consistoriul Central Bisericesc. Hotărîrea acestei instanțe va fi definitivă după aprobarea ei de către Patriarh (art. 233 R.P.; art. 237 R.P.), și capătă puterea de lucru judecat (art. 239 R.P.).

3. CE SPUN SF. CANOANE DESPRE SITUAȚIA UNUI PREOT CATERISIT, CIND HOTĂRÎREA A RĂMAS DEFINITIVĂ?

Răspuns:

Un preot caterisit trece în rîndul laicilor (Can. 21 al sin. VI ec.; can. 8 al Sin. Niceea și Const.; Can. 7 al Sf. Vasile cel Mare; can. 9 al Sin. de la Neocezareea) și nu mai poate face nici un serviciu religios (Can. 27, 28 al Sin. Cartagina; can. 8 al Sin. Niceea și Constantinopol). Un astfel de „fost” preot nu mai are dreptul de a învăța, nici de a sfînti, nici de a sluji. Nu mai are dreptul să poarte nici haina, nici numele de preot. În limbaj popular, acesta se numește *răpopit*.

Clericul *caterisit* nu mai poate fi primit înapoi în slujirea sa, iar dacă după caterisire săvîrșește vreun serviciu religios, conform canoanelor 28 apostolic, 4 sin. Antiohia și 88 al Sf. Vasile cel Mare, se exclude cu totul din Biserică.

Clericul *caterisit care se pocăiește și este iertat de episcopul care l-a pedepsit*, sau de episcopul urmaș în scaun al episcopului care l-a pedepsit, poate cel mult să poarte semnele externe ale preotului, adică hainele preoțești de stradă (Can. 21 al Sin. VI ec.).

4. CE SPUN CANOANELE DESPRE CLERICII (EPISCOPI SAU PREOȚI) CARE SLUJESC ÎMPREUNĂ CU UN PREOT CATERISIT, SAU ÎI PERMIT SĂ SLUJESCA?

Răspuns:

Clericii (episcopi, preoți sau diaconi) care slujesc cu un preot caterisit, știînd că e caterisit, se exclud din Biserică, adică se afurisesc (can. 4 al Sin. Antiohia). Clericul care se roagă cu cel caterisit se caterisește și el (can. 11 Apost.).

5. POATE EPISCOPLUL ALTEI ERARHII SĂ PRIMEASCĂ LA SLUJBA UN PREOT SAU EPISCOPO CATERISIT, SAU SĂ-L DEZLEGE DE CATERISIRE PRONUȚĂ DE ALT EPISCOPO, SAU DE UN SF. SINOD, SAU CONSISTORIU DISCIPLINAR AL ALTEI BISERICI?

Răspuns:

O pedeapsă dată de un for bisericesc ortodox de judecată este *valabilă și obligatorie în întreaga Biserică ortodoxă* (can. 12, 32 Apostolic; can. 5 al Sin. I ec.; can. 1 al Sin. Const. (Sf. Sofia); can. 13 al Sinodului din Sardica; can. 9, 10 al Sin. din Cartagina). Cine o calcă, preot sau episcop, cade sub pedeapsa caterisirii el însuși (Can. 9 al Sin. Cartagina). Can. 5 al Sinodului I ecumenic dispune ca: „*cei lepădați de unii, să nu se primească de către alții*”.

Toți episcopii sînt obligați a socoti sub pedeapsă pe cei pedepsiți de alți episcopi, sau de sinoade constituite în for de judecată (can. 1 al Sin. Const. — Sf. Sofia). Cine face astfel, e vinovat el însuși de nesocotirea autorității care l-a sancționat pe cel caterisit (can. 12, 32 Apostolic).

În scurt: episcopul altei eparhii nu poate dezlega, sau ierta, sau primi la slujbă un preot caterisit de altă Biserică, sau de alt episcop, care l-a avut în eparhia sa. Episcopul care ar face așa ceva, cade sub pedeapsa caterisirii el însuși.

(Răspunsurile au fost formulate de către profesorul de Drept Bisericesc, Arhid. Dr. I. Floca, de la Facultatea de Teologie a Universității din Sibiu).

ÎN ATENȚIA CITITORILOR TELEGRAFULUI ROMÂN

Informăm pe stimatele cititori ai Telegrafului Român că s-au deschis listele pentru abonamentele pe anul 1993.

Menționăm că, începînd cu 1 ianuarie 1993, costul unui abonament anual este de 500 lei.

Banii pot fi trimiși prin mandat poștal, pe adresa: Arhiepiscopia Sibiului, str. Mitropoliei nr. 35, Sibiu, cod. 2400, cu specificarea ce reprezintă suma, sau prin virament, cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.R., filiala Sibiu.

Pentru cititorii din străinătate costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. sau echivalentul în altă valută, cont nr. 45.21.01.680, B.C.R., filiala Sibiu.

Rugăm ca adresele să fie complete și lizibil scrise.

Semnalăm... Semnalăm...

● Dr. Petre Cazacu a fost cunoscut mai ales istoricilor din România dintre cele două războaie mondiale, dar pînă de curînd era aproape necunoscut în Republica Moldova, sau în ceea ce a fost ea după al doilea război mondial, pînă la 27 august 1991, Ziua Independenței. Era medic, născut în Chișinău, probabil în 1873 și a absolvit Seminarul Teologic din același oraș, ca cei mai mulți din oamenii mari ai Basarabiei. Expulzat de regimul țarist în România, în 1900 a terminat Facultatea de Medicină din București și s-a stabilit în Moldova unde a început o intensă activitate publicistică, în limba română, franceză și engleză. În afară de unele lucrări medicale, cele mai multe au fost privitoare la Basarabia. Una din ele, sub titlul: „*Moldova dintre Prut și Nistru 1812—1918*” a fost publicată la Iași în 1924, VII + 347 p.

Acest volum s-a publicat acum și la Chișinău (ed. Știința, 1992, 445 p.) și va putea fi cunoscut acum și basarabenilor. În 1917—1918 a luat parte activă la pregătirea Unirii, aflîndu-se acolo și deținînd chiar unele funcții în structurile guvernamentale locale care au pregătît Unirea. A fost *Director al finanțelor* și, la un moment dat, chiar *Președintele Consiliului de directori*, cum s-au numit ministrii în prima fază.

Marea lui luptă a fost denunțarea rusificării.

Are un capitol dedicat situației Bisericii basarabene din 1917—1918, dezvăluind uimitoare asemănări cu situația de astăzi. În 1917 era episcop rus, *Anastase*. Și atunci s-a cerut republică democratică, autodeterminare, iar Biserica, avînd un rus în frunte, s-a voit „*nedespărțită de Rusia*” (p. 243), cu un mitropolit și doi episcopi. În Comitetul care a luat aceste hotărîri erau patru ruși, ceea ce se explică cererea de păstrare a dependenței de Rusia. Erau și rușofili care așteptau limpezirea apelor, ca să vadă de partea cui să se declare. Nu s-a putut evita o criză în scurta perioadă în care s-a instalat un fel de anarhie din pricina revoluției bolșevice ruse, care a produs multe răbufniri de resentimente împotriva rușofililor. Au fost izgoniți din parohii unii preoți, iar în locul lor au fost instalați cîntăreți sau învățători. Dar pacea s-a restabilit repede, căci au apărut patrioții români care au decis soarta Bisericii, cum era și firesc. Printre aceștia s-au remarcat arhim. Gurie Grosu, viitor arhiepiscop și mitropolit, și preoții Parthenie, A. Murafa, Hobjilă s.a. (p. 244), Alexandru Baltaga, Alexei Mateevici (p. 250), acesta din urmă mort prematur și pierzîndu-se prin el un mare apărător al românismului și al Unirii.

Unirea votată la 27 martie 1918, cu toate încercările unor rușofili inconștienți și ale unor ruși interesați, n-a putut fi împiedicată. De îndată s-a generalizat ceea ce deja se instaurase încă în timpul publicării provizorii din 1917 pînă la 27 martie 1918: slujbele în limba română. Episcopii ruși Anastase, Gavriil și Dionisie n-au recunoscut Unirea în cele privitoare la Biserică. Au fost chemați să se explice în fața Sf. Sinod român. Au refuzat. Au încercat să creeze structuri bisericești locale pro-ruse. Ba chiar s-au plîns patriarhului de la Moscova. Acesta, în ciuda unei istorii alinuoscutute de dependență canonică *ab antiquo* a Basarabiei de Mitropolia Moldovei, n-a vrut să clarifice situația.

Lecțiile istoriei nu trebuie ignorate. Ele sînt și avertismente.

Care a fost urmarea firească? *Cei trei episcopi au trebuit să plece în grabă peste Nistru!* (p. 413).

Dacă ar fi fost în vremurile noastre, ar fi trebuit să plece mult mai departe!

Sfîntul Sinod a numit de *îndată* ca Locotenent al Eparhiei Chișinăului și Hotinului, pe P.S. episcop Nicodim al Hușilor, cel care va deveni apoi Patriarh al României. După el a fost ales mitropolit un mare luptător pentru unire, Gurie Grosu.

Cartea doctorului Petre Cazacu își păstrează actualitatea mai mult decît va fi gîndit el cînd a publicat la Iași prima ediție. Do-vada cea mai bună e că românii basarabeni au simțit nevoia s-o retipărească acum la Chișinău.

Știu să aleag!

„Editura „Humanitas” a republicat în 1991 „*Istoria Basarabiei*” de Ion Nistor, sub îngrijirea și cu un studiu de Stelian Neagoe. În partea a II-a, în cap. V, se ocupă de viața bisericească, începînd chiar cu Gavriil Bănulescu-Bodoni (1812), cel care a întemeiat Seminarul Teologic din Chișinău, topografie moldovenească (p. 229) și a tipărit la St. Petersburg o Biblie românească în 1819. Rusificarea a început sub arhiepiscopul Pavel Lebedev (ce asemănare cu generalul Lebed!) urmată de Serghie, Isachie și Neofit. Nume de tristă amintire! Mai binevoitor a fost episcopul Iacob (1898) și un Vladimir de frumoasă amintire, sub protecția căruia protiereul Constantin Popovici și Gurie Grosu au putut întemeia „Luminătorul” (1908). Vladimir, deși rus, predica românește, fapt pentru care Sinodul rus l-a mutat la Rostov (1908). În loc a venit Serafim Ciciagov, fost polcovnic, trimis anume să oprească „românizarea”. A interzis slujbele în românește și așa au apărut inochentismul și alte secte care vorbeau românește. Serafim a plecat în 1914 și în locul lui a venit Platon, plecînd și el în 1915, după care a venit *Anastase*, cel care a fost obligat să plece peste Nistru, cu ceilalți doi episcopi ruși care n-au recunoscut Unirea din 1918.

Am readus în amintire și cartea lui Ion Nistor, tocmai spre a mai aduce un martor al celor întîmplate în 1918. Basarabenii au cerut episcop din neamul lor (p. 242), care să-i elibereze de rușinea de a fi stăpîniți de o Biserică străină, care își trimitea oamenii ei care să le mențină stăpînirea spirituală, chiar cînd pierduseră pe cea politică. Incredibil, dar ei au încercat și atunci acest lucru. Anastase a stăruit să rămînă sub stăpînirea Sinodului rus și după 27 martie 1918, rămînd pînă la 23 iunie 1918 (p. 242). Dar cît de mult putea rămîne o asemenea anomalie? Putem presupune că se vor fi încercat cu el discuții amicale, discuții cu Sinodul rus de la Moscova și, cînd nu s-a putut ajunge la nici un rezultat, l-au obligat să plece. Puteau s-o facă și mai repede! Că doar îi cunoșteau bine pe ruși, că nu pleacă de bună voie.

Cum o fi cu rușofili?

Se reia problema localizării Vicinei, sediu episcopal, de unde a venit la Curtea de Argeș în 1359 Iacint (Marcu Boțan: *Pour l'ocaiser Vicine: histoire et milieu géographique*, în „*Revue des Etudes sud-est européennes*”, XXX, 1—2, 1992, p. 61—73). Asupra temei există o bibliografie bogată pe care autorul o cercetează și încearcă s-o completeze cu noi cercetări, mai ales avînd în vedere schimbările hidrografice ale zonei Deltei și al cursului inferior al Dunării de-a lungul timpului. Trece prin cercetările lui G. I. Brătianu (1935), C. C. Giurescu (1971), prin „*Alexiada*” Anei Comnen (3 vol. Paris, 1937—1945), prin studiile lui Petre St. Năsturel (1975—1976, 1987), P. Diaconu (1976), I. Dumitriu Snagov (1979), ca și prin studiile unor cercetători hidrografi, inclusiv ale sale (Marcu Boțan). Cei interesați de bibliografie o pot găsi în studiul de care ne ocupăm, cu toate datele.

Marcu Boțan stabilește deviații în timp ale cursului Dunării, datorate unei duble deviații ale Prutului care au format înainte de a se uni cu Dunărea o insulă. Pe această insulă va fi fost Vicina, ceea ce indică și Marino Sando. Un cataclism hidrologic a putut face să dispară urmele Vicinei. Așadar urmele Vicinei trebuie căutate la *Cotul Pisicii*, acoperite de nisip sub ceea ce se numește *Grîndu Pisicii*, deasupra fiind satul Grîndu, sau, în orice caz, în zonă. Autorul, din onestitate științifică, mai lasă problema deschisă, dar crede că prin cercetările sale interdisciplinare, e aproape de identificarea localizării atît de disputate a Vicinei.

Merită atenția hidrologilor, arheologilor și a istoricilor.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORRESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografia Eparhială, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Dr. Serafim Făgărășanu, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, redactor adjunct; Pr. Gheorghe Papuc; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

ABONAMENTUL pe un an: 500 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.01.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A. Sucursala Sibiu.